

Часопис для українців у Чеській Республіці

пороги

№ 6

листопад-грудень 2004

Фантазії •
Бенюка
і Хостікоєва

Помаранчева •
музика

„Біг Мак” •
українського
Рембо

Коли
в Києві
зріли
помаранчі

**! НАША ФІРМА ПРОПОНУЄ ПЕРЕВЕЗЕННЯ З ЧЕСЬКОЇ
РЕСПУБЛІКИ В УКРАЇНУ І ЗВОРОТНЬО !**

**Квитки для поїздки в Україну можна придбати
в касах автовокзалів у таких
містах Чехії:**

Прага, Кладно, Плзень, Карлови Вари,
Оломоуц, Брно, Градец Кралове,
Простейов
та інших.

**З України
відбувають
наші автобуси з міст:**

Рівне, Броди, Івано-Франківськ, Калуш,
Долина, Луцьк, В. Волинський, Нововолинськ, Ковель,
Львів, Миколаїв, Стрий, Дрогобич, Самбір, Золочів, Ужгород,
Мукачево, Свалява, Іршава, Хуст, Тячів, Рахів, Новоград - Волинський,
Житомир, Коростишів, Київ, Бориспіль, Лубни, Полтава, Дніпропетровськ

! ЧЕСЬКА ФІРМА ПРАЦЮЄ ДЛЯ ВАС !

! МИ - ВАШ НАДІЙНИЙ ПАРТНЕР !

**„Rega & R“ s r.o.
Česká republika
CESTOVNÍ KANCELÁŘ
MEZINÁRODNÍ AUTOBUSOVÁ DOPRAVA**

Kancelář: Husitská 37, 130 00 Praha 3
Tel./fax: +420 222 541 556
+420 222 541 557
e-mail: rega@tinet.cz, www.regar.cz

листопад-грудень 2004

ПОРОГИ

Інформаційний
культурно-політичний
двомісячник
для українців у Чеській
Республіці

№6
листопад-грудень
рік XII 2004

Видає:
Українська ініціатива в ЧР
Регістрація: МК CR/7044

Відповідальна редакція:
Ленка Княп
Богдан Райчинець
Рене Кочик
Олександра Ліванський
Яна Леонтієва
Ріта Кіндрерова
Дмитро Карпенко

Художнє оформлення
та верстка:
Ондра Гулеш

Адреса редакції:
POROHY,
Mánesova 10,
120 00 Praha 2,
porohy@ukrajinci.cz
тел./факс: +420 222254476

Часопис друкується
із фінансовою допомогою
Уряду Чеської Республіки

Časopis je vydáván s finanční
podporou vlády České republiky

За достовірності викладених
фактів відповідає автор статті.
Редакція залишає за
собою право не у всьому
погоджуватися з думками
і поглядами авторів,
скорочувати матеріали
і виправляти мову.
Рукописи не повертаються.

хроніка громади

Олесь Янчук представив „Залізну Сотню“
Зірки українського культурного
неба заповнили пражан
Прага мітингувала
і підтримувала Ющенка!

празьке дзеркало

Українська фантазія
на тему „Швейка“

українська панорама

Сталінський Голодомор
і українські чеки

Гірка річниця та імперські вибори
Острозький замок
Помаранчева музика

незалежність

Коли в Києві зріли помаранчі
Помаранчева революція: народ вплинув
на політиків
Обличчя України
Помаранчева революція нагадала
чехам революцію оксамитову

нашого квіту по всьому світу

В Україні із далекого зарубіжжя
набагато більше розвинене
відчуття патріотизму...

четверта хвиля

Заяви, дозволи, реєстрації...
... черги, нерви і втрачений час

калейдоскоп

Київський „Книжковий світ“
Український Рембо

Любий читачу,

погії в Україні набрали за останні тижні таких обертів, що гумаю я не одна, кому вони повністю закрутили голову. Українці дочекались і нарешті можуть сказати – так, панство, сьогодні на нашій вулиці свято. Без слова Україна, українське не обійдуться жодні

вісті навіть в нашій коханій Чехії, яка роками виявляла надзвичайну послідовність у ігноранції свого східного майжесусіда. Чесно кажучи, якщо чеські медія і надалі продовжуватимуть інформувати про Україну в такому обсязі, то наш часопис може скоро стати для Вас досить не цікавим.

В листопаді появилось в ЧР стільки українознавчих аж тяжко повірити. Тішити, що вони нарешті вийшли із піпільля і можуть навчати своїх співвітчизників. А довідатися від них можна різні дивовижні речі, які здивували б не одного українця. Але це не біда, помилки часом можна виправити. Головне те, що Україна – модна країна. Ну, і як же про неї не писати? Громадянською непокорюю всі татки почалося. А потім пішло-поїхало. Кличко – чемпіон світу, Шевченко отримав золотий м'яч, Ступка опинився між п'ятьма найкращими акторами року. Просто, Європа живе Україною.

Маю надію, що і в цій завірюсі інформацій Ви знайдете в нашому часописі цікаві для себе речі. Дуже пропоную репортаж Рене Кочіка із гаряче померанчевого Києва. Цікавим для вас може бути інтерв'ю із зірками українського театру Богданом Бенюком та Анатолієм Хостіковим, яке для Вас підготувала Яна Леонідева. Навіть в цей бурхливий час не дамо Вам забути про красне письменство. На цей раз ми підготували уривок із книги „Біг Мак” одного із найцікавіших молодих українських письменників Сергія Жадана.

Любі читачі, в наступному році вас вже світом „Порогів” проведуть мій колега Олекс Лівінський, із яким ви протягом останнього року могли на сторінках нашого часопису добре познайомитись. І тому прощаюся із Вами, дякую за Вашу увагу і підтримку і бажаю Вам щасливих, спокійних і веселих свят.

ХРИСТОС РОЖДАЄТЬСЯ!

Л. Кнп
lenka@ukrajinci.cz

В Остраві презентували „Дорогу в Галичину”

Нову книжку історика Петра Калети „Дорога в Галичину” презентували українцям Північної Моравії. Видана чеською мовою в Оломоуці публікація описує діяльність чеського етнографа Франтишка Ржегоржа в Галичині (XIX століття). Про Ф. Ржегоржа видано вже декілька книг та статей. Видання П. Калети призначено всім, хто хоче довідатися більше про географічну характеристику України та етнографічні регіони, про чесько-словацько-українські зв'язки наприкінці XIX століття. Насамкінець презентації було організовано дискусію з автором публікації, який відповідав читачам на численні запитання. **РЕД**

Українці співали чехам і росіянам

Українське й Російське Посольства в ЧР під егідою віце-спікера Парламенту ЧР Мирослави Немцовой організували разом з громадським об'єднанням „Русская традиция” концерт „Браво опера II”. Тут виступали українські солісти чеських оперних сцен. Акція, яку підтримало чимало спонсорів, відбулася 5 листопада у презентабельних просторах залу Сметани в Обецнім домі в Празі. Українські солісти, А. Бесчастний, А. Орел, Е. Шокало та інші виконували світові оперні арії. Прозвучали й чеські, російські та українські музичні мотиви у супроводі оркестру. Про російсько-українське співробітництво на празькій оперній ниві наразі небагато сказано. І у напівпорожньому залі багато хто відчував, що „щось не те...” Та й вартість квитка – 750 чеських крон, була далеко не для всіх. Хоча солісти віддали все, про організаторів можна сумніватися. **РЕД**

Жіноча громада в Празі відзначала Голодомор

У клубі Української ініціативи в ЧР 13 листопада відбулася зустріч української празької громади з нагоди вшанування 71-ої річниці Великого Голодомору в Україні. Культурну програму відкрила

голова ОУЖ Христина Йойко, з доповіддю виступили Марія Прокоп'юк та Павліна Беноні. Після завершення офіційної програми, переважно дискутували про актуальну політичну ситуацію та про вибори в Україні. Присутні в клубі оглянули також фільм про вбивство Степана Бандери у Мюнхені „Атентат”. **ДАР**

Олесь Янчук представив „Залізну Сотню”

Зустріч культури – традиційна культурна акція, у якій щороку беруть участь майже всі національні меншини міста Праги. На цей раз Українська ініціатива в ЧР, Клуб польський, Об'єднан-

Олесь Янчук

ня Угорців та Російська традиція підготували для пражан невеликий фільмовий фестиваль, що з 22 по 26 листопада відбувався у Малярському культурному центрі. Перегляд фільмів завершив найновіший фільм Олесь Янчука „Залізна Сотня”, який привіз у Чехію сам автор. **ПОР**

Гастролі „Гуцулина” на кінострічці

Завершено роботу над фільмом про поїздки дітей з Вільшанського дитбудинку до Праги на фестиваль „Високо, Вище, Вишеград”, який знімала та режисерувала студентка ФАМУ Катерина Крусова. Поїздка відбувалася у травні цього року за підтримки Української ініціативи та громадського об'єднання „Бодай”. Фільм відображає життя дітей з вадами ментального розвитку у інтернаті, їхні враження від поїздки та зустрічі з Прагою, намагається підкреслити, що інтернатські діти не повинні бути ізольованими, а мають право на повноцінне життя. Фільм матиме чеські субтитри. **ОЛ**

Зірки українського культурного неба заповнили пражан

Ужгородські кав'ярні

Цьогорічні Дні української культури розпочалися 19 жовтня презентацією двомовного видання поезій Петра Мідянки, яке вийшло в едції „Ліміна” під назвою „Ужгородські кав'ярні”. Кілька десятків любителів літератури завітали у відому кав'ярню „Тинська”, де зустрілися із автором перекладу Томашом Вашутом та групою „мідянофілів”, які працювали над виданням збірки. Задоволений та гордий автор перекладу більше години тішив публіку, читаючи вірші і описуючи перекладацькі труднощі. В розповіді

підтримали поїздку Петра Мідянки до Праги. Не зважаючи на непоетичність сьогоденного часу, автори збірки, а між них, окрім вже вище згаданих, належать також Олекс Лівінський, Ленка Кнп та Ріта Кіндлерова, вірять, що дивовижний поетичний світ Петра Мідянки не може залишитися чужим для чеської читачської публіки. Допомогти у цьому напевно зможе і надзвичайно приємне і модерне графічне оформлення Ондри Гулеша.

Голоси сходу

У театрі „Шванді” в Празі на Сміхові продовжились „Дні” концертом українських, русин-

„Поляна” заспівала русинські емігрантські пісні

Швейк

Вершиною цьогорічних „Днів української культури” став виступ театральної компанії „Бенко і Хостіков”. Найкращі театральні актори України представили вже давно прославлену виставу „Швейк”, як вільну інтерпретацію всесвітньо відомого роману Ярослава Гашека. Драматизація цього твору стала у 1996 році найкращою комедією в Україні, а на рік пізніше ця вистава отримала Гран-прі фестивалю „Театральні конфронтації - 97” у місті Любліні. У Великому залі театру „Шванді” дует непервершених Богдана Бенюка

та Анатолія Хостікова незвичайно, трагікомічно і глибоко філософічно перевертав жанр комедії у свідомості глядачів. Вистава була побудована на російсько-українській мовній палітрі. Нею авторам вдалося зобразити позицію чеської мови, що у свій час так само, як сьогодні українська, була „задавлена” мовою сусіда. В Празі „Швейк” супроводжувався чеськими титрами. Надзвичайно великі зусилля і не менші за розміром кошти були вкладені до цьогорічних Днів української культури, але задоволеними залишилися, на щастя, всі учасники і публіка. **РЕД**

„Празькі мідянофіли”: Рене Кочік, Ріта Кіндлерова, Томаш Вашут та Ленка Кнп

його доповнював пропагатор і шанувальник творчості Петра Мідянки Рене Кочік, поділяючись своїми враженнями від зустрічей із „екзотичним птахом української літератури”, як Мідянку часто називають його колеги в Україні: скромна маленька хата на краю Широкого Луга на Закарпатті – це те місце, де поет осідлав Пегаса. Двома дзеркальними виданнями, на заклики організаторів, на місці купили кілька десятків шанувальників поезії, і таким чином

ських та грузинських пісень. 22 жовтня численна публіка відвідала цікавий виступ Мар'яни Садовської, жіночого хору „Поляна” зі Словаччини, театру ЗАР з Польщі та театральної групи „Фарма в ескізі” з Чехії, Словаччини та Польщі. Концерт закінчили справжнім гешенінгом, коли зі сцени звучало понад сорок голосів і переповнений мультимедійною публікою зал оплесками не давав інтерпретам відійти зі сцени.

Б. Бенюк, А. Хостіков та організатор „Днів” Ленка Кнп

Відкриття будинку нацменшин у Празі віддається

Відкриття будинку для нацменшин в Празі поки що віддається. За інформацією радника міської ради Праги з питань нацменшин Ярослав Балвіна, на даний час невідомо, чи призначений для нацменшин будинок дійсно вдасться передати в їхнє користування. Справу було передано до міського суду. Мерія Праги намагається збудувати культурний центр для нацменшин вже кілька років. Андрей Сулітка, голова Секретаріату Уряду з питань нацменшин заявив, що кошти на реконструкцію будинку будуть виділені із державного бюджету. **дпр**

Чеський хор приніс духовні пісні у Східну Словаччину

Співачке об'єднання „Слезан” із Чеського Тешіна, яким керує диригент Петр Йоншта, відвідало наприкінці листопада Тринадцятий Міжнародний фестиваль духовної пісні візантійського обряду, який відбувався на Східній Словаччині. Хор має у своєму репертуарі понад 300 творів від середньовічних до сучасних пісень різних регіонів Чехії. До Пряшева та Кошиць він прибув з п'ятьма піснями із Божественної літургії Дмитра Бортнянського („Свят, Свят, Свят”, „Алілуя”, „Да исполнятся”, „Достойность”, „Іже Херувим”), які у глядачів в Греко-католицькому кафедральному храмі св. Іоана Хрестителя у Пряшеві викликали велике захоплення. Глядачі зовсім не відчували, що церковні співі класика української музики виконують чехи і поляки, не дуже обізнані з церковнослов'янською мовою. Також разом із „Слезаном” виступив найдавніший український чоловічий хор „Журавлі” із Польщі та два краєві колективи із Закарпатської України: Хор хлопчиків експериментально-хорової школи в Мукачеві та камерний хор „Каїтус” з Ужгорода.

Микола Мушніка

Прага мітингувала і підтримувала Ющенка!

Веселі революціонери

Українські громадяни в Чеській Республіці за підтримки солідарних з ними друзів — громадян Чехії та інших країн, висловили рішучий протест, коли Центрального Виборча Комісія оголосила переможцем президентських виборів в Україні Віктора Януковича. Одразу після оприлюднення фальсифікованих цифр українці в Чехії розпочали масові акції. Мітинги біля українського посольства в Празі розпочалися у середу, 24 листопада і тривали майже щодня протягом понад двох тижнів, участь у них брали від 100

до 500 осіб, двічі українці протестували під стінами російського посольства. „Помаранчеві” акції протесту з такою кількістю учасників тривали й у Брні біля українського консульства. Свідомі українські підприємці організували кілька автобусів, які безкоштовно відвезли бажаних до Києва для участі в акціях протесту.

Найбільше зібрання громади на знак солідарності з українською „жовтогарячою” революцією відбулося в неділю, 28 листопада на Вацлавській площі у Празі, куди прибули укра-

їнці зі Зліна, Хомутова, Оломоу та інших міст Чехії. Їх підтримали польські, грузинські, білоруські та чеські студенти, активісти Партії Зелених, сенатор та закордонний репортер Яромір Штєтіна та Уповноважений з прав людини чеського уряду Сватоплук Карасек. Вацлав Гавел надіслав вітання на мітинг, на якому зібралось понад 1000 осіб. Ще ніколи українцям чеські журналісти не приділяли стільки уваги, ЗМІ детально і регулярно повідомляли про всі події навколо революції на Майдані Незалежності. На Вацлавській площі у відкритому зверненні до Верховного Суду України зібрали майже 1000 підписів і вислали факсом до відповідних українських установ. Водночас було вислано офіційний відкритий лист до Президента ЧР Вацлава Клауса, до прем'єр-міністра Станіслава Гросса та до Парламенту ЧР з проханням офіційно підтримати опозиційний демократичний рух в Україні. Втім, чеські органи не надто жваво реагували, засудили фальсифікацію українських виборів лише міністр закордонних справ Циріл Свобода та комітет у закордонних справах чеського парламенту.

За Ющенка цілою сім'єю

Організатори протесту під час мітингу

Українські організації в ЧР та демонстранти звернулися до Посольства України в ЧР з проханням підтримати демократичний рух і прислати до сотень українських дипломатів, які підтримали Віктора Ющенка. Представники посольства прийняли вимоги демонстрантів, викладаючи резолюції, і виступили перед ними з роз'ясненням своєї позиції. Дехто з них підписав відозву дипломатів. Однак серед мітингувальників було чимало невдоволених нейтральною позицією дипломатичної установи.

В обох турах президентських виборів переважала більшість українських виборців в Чехії — 91 відсоток, підтримали Віктора Ющенка. Прийшло обирати майже три тисячі осіб, однак чимало українців скаржились на відсутність у списках. Найбільш вживаним гаслом демонстрацій в Празі також став заклик „Ющенко — президент!” Люди закликали Чеську Республіку визнати українським президентом лише того, хто стане ним на основі відкритих, демократичних і чесних виборів, засуджували позицію Російської Федерації, яка brutalно втручається у внутрішні справи України. Як і під час виборів, так і під час демонстрацій поліція зайве не перевіряла документи українців, а лише дотримувалась за порядком. Поліцейські відзначали надзвичайно добру поведінку демонстрантів і не мали жодного зауваження. Вони супроводжували учасників протестів до Посольства Російської Федерації в Празі, під яким відбувалися протести з приводу втручання РФ у внутрішні справи України.

Чеські ЗМІ приділяли українським демонстраціям в Празі велику увагу, як і загалом подіям в Україні. Українці в Чехії продовжуватимуть акції на підтримку демократії в Україні. Один із демонстрантів, який назвав себе шістдесятником, сказав, що вірить в те, що ніякі українці не будуть повторювати помилок, не будуть мовчати, і 26 грудня, у „третьому” турі виборів, знову підтримають демократію і спободу, а не деспотію і „зопу”. **дпр, ол**

Фото Дмитро Корченко

Демонстранти на Вацлавській площі

Ілоні Шатиловіч — 50!

Українська ініціатива в ЧР вітає д-ра Ілону Шатилову, вчительку Рідної школи для найменших, з визначним життєвим ювілеєм! Зичимо багато добра, здоров'я та даліших успіхів у Вашому особистому й професійному житті. На багато! І багата літа!

Відомому остравському українцеві — 60!

Український діяч Василь Ванік народився 16 листопада 1944 року на Бардівиці (Східна Словаччина). Після закінчення обов'язкової військової служби в Кадані (1965) почав працювати в Остраві будівельником. Став пізніше водієм. У 1992 році Василя Ваніка вперше обрано головою РОУПЧ в Остраві. У 1993-1994 роках був членом редколегії часопису „Пороги”. Уже кілька років власними силами видає кварталник „Остравська Простіта”, публікується в східнословачській газеті „Нове життя”. Остравська і празька українські громади бажать йому міцного здоров'я, щастя, родинного спокою, злагоди та гострого пера!

Івана Бжуськова

Українська ініціатива в ЧР з жалем повідомляє, що 17 жовтня 2004 року померла довголітній член Об'єднання українців в ЧР та УЧР, читач часопису „Пороги”, пані Марія Пігєрова. Пані Марія жила скромно, виховала двох синів. Була великим патріотом своєї батьківщини, завжди брала участь у заходах, організованих українською громадськістю в Празі. Вічна їй Пам'ять!

Українська фантазія на тему "Швейка"

Бенюк і Хостікоєв грали доброго вояка в Празі

Текст: Яна ЛЕОНТІЄВА

Фото: Ондра ГУЛЕШ, Дмитро КАРПЕНКО

У 1996 році, коли я натхненно аплодувала на прем'єрі "Швейка" в Києві, навіть не думала, що другу нагоду бачити цю надзвичайну виставу матиму в Празі. Тоді я була насправді в захопленні від цієї гри. Тому, навіть багато років після прем'єри, я ні хвилини не вагалася із відповіддю на запитання однієї із організаторів цьогорічних Днів української культури, яка вже довгий час хотіла привести до Праги український театр, і просила мене порекомендувати щось варте уваги. „Звичайно, „Швейк“!“ – була моя відповідь.

І я впевнена, що переважна більшість глядачів, які вперше бачили „Швейка“ на сцені відомого празького Швандового театру, достойно оцінили цей вибір. Вистава пройшла з успіхом. А вже за чотири роки активного відвідування празьких театрів, включно із дуже престижним Національним театром, я ще не бачила, щоб чеська публіка більше 5 хвилин натхненно аплодувала стоячи. Звичайно, більшість глядачів були „свої“. Але навіть присутні чехи, які були дещо шоковані настільки вільною інтерпретацією класичного твору Гашека, не втрималися від компліментів щодо майстерності та яскравої гри акторів, і вдалої режисури.

Після закінчення вистави, коли техніки займалися прибиранням декорацій, „три кити“ театральної компанії „Бенюк і Хостікоєв“ — актори Богдан Бенюк і Анатолій Хостікоєв та режисер, продюсер та голова правління компанії Мирослав

Гришин — дуже охоче ділилися своїми враженнями та відповідали на різні запитання стосовно своєї творчості та театральної ситуації в Україні загалом. І хоча через технічні неполадки із диктофоном далеко не все записане вдалося „розлуцтити“, сподіваюся, наступні рядки принесуть читачам „Порогів“ цікаву інформацію, яка хоч трохи приблизить ту чудову атмосферу, яка панувала навколо празької прем'єри „Швейка“.

В Празі на „Швейка“ було легше потрапити, ніж у Києві

Одяг знайома киянка, яка вже декілька років має в чеській столиці досить успішний бізнес, отримавши запрошення на празьку виставу „Швейку“, сказала: „Ух, ти! А ви знаєте, що в Києві, незважаючи на недовіду квитки на їхні вистави, часто просто не можна потрапити, бо вже все розпродано?“ І справді, ті, хто відві-

дав українську столицю протягом останнього півроку, просто не могли не помітити великої кількості рекламних плакатів з іменами безконкурентно найкращої акторської пари в Україні. Загалом можна відзначити позитивний факт збільшення уваги до українського театру як до жанру мистецтва. На думку Мирослава Гришина, зміни останніх декількох років дають надію на оптимізм: „Мене дуже тішить той факт, що останнім часом почали з'являтися дуже цікаві молоді режисери та актори, які мислять інакше, ніж їхні старі викладачі. Вони намагаються робити свої вистави, деколи зовсім інші від тих, що їм намагаються нав'язувати, скажімо, в інституті культури чи в театральному інституті ім. Карпенка-Карого. З'являється також значна кількість незалежних митців, які намагаються виїхати за кордон та набратися іншого досвіду. Але все одно відчувається досить сильний вплив ста-

рої бюрократії, яка має великий авторитет, та відповідні посади в українських театрах. Вона, на жаль, боїться і в жодному разі не хоче випускати на сцену щось нове або щось несподіване".

Бюрократія гальмує мистецтво

На відміну від класичного театру, великою перевагою театральної компанії «Бенюк і Хостіков» є її незалежність. «Швейк» разом із виставами «Сеньйор з вищою світу» та «Про мишей і людей» створюють своєрідний «клімат альтернативи до національного українського театру». «Ми самі робимо свої вистави і не залежимо від прямих керівників театрів, - продовжує Гринишину. - Якщо нам не хочуть орендувати приміщення в театрі імені Івана Франка, то ми звертаємося до Театру імені Лесі Українки, де нас радо приймають, і це й дають знижки в оренді та інші приємні умови для роботи. Наша альтернативність проявляється також у високій відвідуваності вистав: ми збираємо повні зали по цілій Україні. Окрім того, всі наші вистави працюють за принципом самоопикуності і не потребують дотацій від держави. Можна впевнено твердити, що ми є досить потужною альтернативою класичному українському театру, оскільки наші актори є не просто одні з найкращих українських акторів, вони є безперечно найкращою акторською парою в сучасній Україні. А це є дуже важливо».

Своїм успіхом театральна компанія «Бенюк і Хостіков» вдячна своїм фінансовим партнерам - фармацевтичній фірмі «Даринця». «На щастя, меценати з «Даринці» розуміють, що з культури не можна «зирати по самі помідори», а потім казати, що вона, мовляв, в Україні не існує. На жаль, поки що у нас таких людей, які охочі безкорисно допомагати заради любові до мистецтва, небагато. Але з часом їх стане більше, бо інтерес до театру помітно зростає», - переконаний Гринишину.

Справжня чоловіча дружба

Богдан Бенюк і Анатолій Хостіков є яскраві та надзвичайно талановиті актори. Більше того, вони - безперечно дуже добре «зіграні» пара. Окрім міцної дружби, їх пов'язують також сімейні зв'язки, оскільки Богдан Бенюк є хрестним татом старшого сина Анатолія Хостікова. Тісні дружні стосунки акторів поза сценою мають неперевершений результат під час спільної гри. На сцені вони легко зачаровують глядачів світлою аурую взаємного порозуміння. І власне сама вистава «Швейк» дає великий простір освітленню тематики чоловічої дружби.

Зі слів акторів, вистава «Швейк» була народжена поза театром. Ідея йшла від

Мирослава Гринишина та Андрія Жолдака. Спочатку планувалася класична п'єса, в якій мали бути задіяними найкращі актори України на чолі з Богданом Бенюком. Він вже тоді був безперечно знаковою фігурою в українському театрі та надзвичайно цікавим актором із великою популярністю. Анатолію Хостікову відразу запропонували зіграти роль поручика Лукаша. Актор згадав народження вистави «Швейк»: «Спочатку навіть не було жорсткого сценарію. На репетиціях ми давали великий простір своїй фантазії та намагалися імпровізувати. І під час однієї з перших репетицій мені прийшла ідея зіграти в цій виставі всі чоловічі ролі, окрім Швейка, якого грав Богдан Бенюк. Я це відразу запропонував Андрію Жолдаку та Мирославу Гринишину. На той час ми з Богданом вже були «зіграні» та дуже добре відчували один одного на сцені. Фактично ця ідея полягала не тільки в тому, щоб не залучати інших акторів, які би мусили прилаштовуватися до нашого стилю роботи, але - головне - ми вирішили спробувати розказати зі сцени про те, які можуть бути справжні чоловічі, людські відносини. Ми хотіли показати, що навіть у нерівних стосунках начальник-підлеглий настає момент, коли люди знімають з себе маски і починають бути більш людянішими, говорити про життя, дитячі спогади, кохання, жінок... Так само, як ми розмовляли з Богданом. І я дуже радий, що ця ідея сподобалася Гринишину. Адже саме від того моменту почалася справжня робота, коли ми всі буквально самі творили кожну хвилину цієї вистави. І це був для нас всіх надзвичайно добрий тренінг».

Трагічний комік

Вистава «Швейк» великою мірою відображає ставлення самих акторів до життя. Так, наприклад, автором листів від жінок, які читає поручик Лукаш у другій частині вистави, є Анатолій Хостіков. Під час створення вистави актори та режисер намагалися якомога більше розкрити людську сторону персонажів. Мирослав Гринишину запропонував Хостікову самому написати листи Лукаша та розказати зі сцени цікаві історії про жінок, які пов'язані або навіяні його власним життєвим досвідом та дитячими згадками. Так виникла дещо надумана та прикрашена історія з під'язкою, інспірована дитячою закоханістю до вчительки музики, та надзвичайно яскрава історія про каскадера чи то китайського, чи то монгольського цирку, яка після невдалого виконання небезпечного пірвету на все життя стала калікою.

Богдан Бенюк розповідав, що роль Швейка для нього була дуже цікавою,

оскільки вона не обмежувалася комедійним амплуа актора: «Я дуже люблю цю виставу, вона є великою мірою про наші стосунки з Анатолієм. Це можливість словами наших персонажів говорити про те, про що ми з ним говоримо в реальному житті поза сценою. Окрім того, роль Швейка дозволяє мені реалізувати також менш відому загальній публіці частину моїх акторських здібностей. Адже я здатний не лише на комічні ролі. В мені, як в акторі, є дуже багато трагедії та глибоких внутрішніх переживань. І для мене вони дуже важливі».

Однак на питання, чи можна назвати Швейка його улюбленою роллю, Богдан Бенюк відповів однозначно негативно. І не тому, що в іншій виставі грає якусь ін-

Акторська пара із вистави Ярослав Гашека (другий справа) та режисером Мирославом Гринишином (другий зліва)

шу, більш улюблену, роль, а з принципу, бо, на його думку, улюблених ролей в добрих акторів не існує: «Вони всі різні. Їх просто не можна порівнювати. Я люблю всі свої ролі. Кожного разу кожну виставу я по-різному проживаю. І в кожній своїй ролі залишаю частинку себе самого. Бо на сцені я також живу».

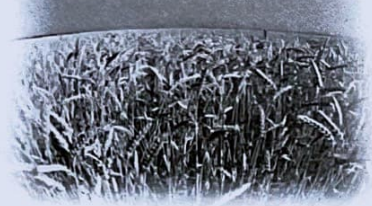
Post Scriptum

Актори зізналися, що запрошення вистави «Швейк» до Праги було для них приємною несподіванкою. Для них було дуже важливо зіграти цю виставу саме в Празі. І присутність у глядацькому залі не тільки українців, а й чехів, і не в останню чергу онука Ярослава Гашека, який позитивно відгукнувся про виставу, назвавши її «цікавою українською фантазією на тему Швейка», залишило дуже добрі спогади про чеську прем'єру вистави.

Окрім того, за кулісами звучало, що театральна компанія «Бенюк і Хостіков» найближчим часом планує відродити колісній відомо українську рок-оперу «Біла ворона», що свого часу була успішною частиною репертуару київського театру імені Івана Франка. Окрім того, компанія збирається видавати перший в Україні таумачний словник театральної лексики, а також засновує п'ять річних стипендій для підтримки молодих талантів - найкращих студентів Національного університету театру і кіно ім. Карпенка-Карого.

Політична криза в Україні звісно не могла залишити акторів байдужими. Театральна компанія «Бенюк і Хостіков» припинила гастролі із дуже успішною ви-

ставою «Про людей і мишей». У своїх інтерв'ю пресі актори зазначили, що вважають «антиморальним» грати на сцені у той час, коли вирішується доля України. Тому, дізнавшись про всеукраїнську акцію непокори, вони прийняли рішення повернутися з Івано-Франківська до Києва, вийти на Майдан разом з українським народом. А ще перед поверненням до столиці Богдан Бенюк виступив перед мітингуєм у Івано-Франківську, де не тільки закликав українців «перейти на сторону нашої української душі», але також повідомив про підтримку Віктора Ющенка цілим колективом Національного театру імені Івана Франка. Це ще один доказ того, що українському театру є ким пишатися!

Сталінський Голодомор і українські чехи

Текст: Олександр ДРБАЛ

Читачи матеріали часопису „Пороги” про Голодомор 1932-1933 рр., зокрема, інтерв'ю професора Києво-Могилянської Академії Михайла Кірсенка, інші українські видання, приходили до висновку, що дослідження Голодомору та голодних років 1921-1923, 1928 і 1947-1948, ведуться в Україні лише окремими істориками.¹ І вже зовсім ніхто не досліджує (принаймні автору цього не відомо), як пережили Голодомор представники національних меншин і, зокрема, чехи. Голод 1921-1923 рр., який викликав війни, післявоєнна розруха сільсько-го господарства, політика „воєнного комунізму” і посуха, охопив чеські села півдня України, зокрема, Богемку і Сергіївку Миколаївської області, Веселинівку, Малу Олександрівку і Новосамарку Одеської області, Кінський Загін Херсонської області і Новгородівку Запорізької області.² Тоді, на щастя, не помер ніхто. Допомогу країнам надали Чеськобратська церква свангельська (ЧБЦЄ), християнське громадське об'єднання „Костішська громада”, Чехословацька громада легіонерів та римокатолицький Архiepіскоп Оломоуцький Др. Цирил Антонін Стоян (*1851-†1923). Цей голод добре описаний в спогадах вікарія ЧБЦЄ Рудольфа Шедіго (*1873-†1970), який у 1922 і 1923 рр. за дорученням „Костішської громади” здійснив поїздки по чеських селах півдня України і Криму, організував для них гуманітарну допомогу і взяв на навчання в Чехословацьку Республіку 78 дітей з бідних чеських родин і сіриг.³

Голод 1928 р., який викликала велика посуха, мешканцям чеських сіл вдалося пережити без жертв, але в пам'яті він залишився, наприклад, у мешканців Богемки.

Голодомор 1932-1933 рр. і пов'язані з ним репресії, організовані тодішнім режимом, також охопили чеські села пів-

Vasyl Kasian „Help the Starving,” 1921-1922

дня України. Найгірше становище було у селі Богемка, яке було взагалі єдиним чеським селом в Україні, де люди вмирали від голоду (про Богемку див. „Пороги” № 3 за 2000 р.). Збереглися також імена померлих. Це Юлія Горта, Лудвік Горта, Фердинанд Єлінек, Марія Кратохвіл, Йозеф Йозефович Кулави, Мірослав Фрідріхович Кулави, Ярослав Фрідріхович Кулави, Лудвік Павлович Пуйман, Крафт Райгорт, Марія Фрідріхівна Заплітна, ур. Кулава, і її двох дітей, Франтішек Златнік та двох невідомих, які померли, йдучи через Богемку. Всі померлі були поховані в балці між селами Богемка і Новоселівка, а перепоховані

на сільському цвинтарі лише 27 липня 1947 р. Крайни добре розуміли причини голоду і хто за ним стоїть. Це довів своєю смертю Лудвік Павлович Пуйман, який зі словами „Піду до Леніна, хай мене нагодує” пішов з дому, і помер біля пам'ятника В.І. Леніну у районному центрі Врадівка. Для того, щоб хоч якось допомогти собі і родині, навіть писалися листи в Чехію до вікарія Р. Шедіго, хоча це і було смертельно небезпечно. В архіві Синодальної Ради ЧБЦЄ зберігаються листи Йозефа Криштофовича Горти (*1900-†1971) і Емілії Пуйман з проханням про допомогу (обидва датовані 1933 р.), в яких також описуються страхоти голодомору.⁴ Є в архіві також документи про фінансову допомогу ЧБЦЄ, „Костішської громади” і „Робочого корпусу чеських екзулантів” мешканцям Богемки, яка була доставлена кур'єром. Ще й сьогодні в Богемці можна почути розповіді про пережите, але і в Чехії мешкають колись її мешканці, які пережили Голодомор. Це, наприклад, пані Марія Оженкова (1932 р.н.), ур. Горта, з Тасовіц (район Зноймо).

Нарешті, голод 1947-1948 рр., який викликала післявоєнна розруха сільського господарства, велика посуха 1946 р. (при великій спеці майже два місяці не йшов дощ), неврожай та радянські методи господарювання, мешканцям чеських сіл вдалося пережити без жертв, але його відголоски відчувалися ще у 1950 р.

На завершення відзначимо, що голодомори та репресії, які охопили і чеські села, завжди будуть пов'язані в історії України з діяльністю Комуністичної партії, Радянської влади і особисто Й. Сталіна. Що стосується Великого Голодомору, то він справедливо визнаний актом геноциду Конгресом США ще у 1988 р., а Верховною Радою України лише 15 травня 2003 р. Залишається лише сподіватися, що, як вже задекларовано в Україні, наприкінці жовтня 2004 р. в Києві в парку „Володимирська гірка” буде відкрито Державний історико-меморіальний комплекс пам'яті жертв голодоморів, політичних репресій та насильницьких депортацій, а неподалік на вул. Трьохсвятительській, 4-6, давно очікуваний світовою громадськістю, науково-дослідний центр цього комплексу з бібліотекою та музеєм.⁵

X

1. Однією з найкращих книжок, яка об'єднує висвітлення питання, є книга Ольга Мороз і Степана Зупки „Українське селство першої половини XX століття. Трагедія героїв” (Львів, 1997).
2. З наведених сіл вже не існують Сергіївка (засн. у 1907 р., юну до 1976 р.) та Кінський Загін (засн. у 1899 р., юну до 1987 р.), які були ліквідовані Радянською владою як не перспективні села.
3. Спогади Р. Шедіго „Де зростають статистичні” знаходяться в архіві Синодальної Ради ЧБЦЄ, а також частково опубліковані в часописі „Наше життя” (3-4/1923, 2/1924, 3/1927).
4. Лист Емілії Пуйман опублікований у часописі „Česká listy” (№ 9 за 2003 р.).
5. Уроки історії. Голодомор 1932-33 рр. - <http://www.golodomor.org.ua/>

Гірка річниця та імперські вибори

Текст: Клара ГУДЗИК, «День»

У листопаді 1764 року, 240 років тому, на початку царювання російської імператриці Катерини II (1762—1796) була скасована гетьманська влада в Україні. За словами Катерини, тут „должно стараться, чтобы время и имена гетьманов исчезли, а не токи б персона какая была произведена в оное достоинство”. У документах, підготованих для імператриці з цього приводу, говорилося, що українці — такі самі росіяни, як і великороси; тільки через недбалість київських князів відокремилися. Тому їх без церемонії треба повернути назад та в усьому об'єднати з великоросами. І хоча гетьман Кирило Розумовський був її лояльним підданним, Катерина примусила його («дружески попросила») піти у відставку. Бо далі терпіти сваволю козацької старшини було небезпечно. Після довгих коливань, під загрозою втрати «царську ласку», Розумовський попросив «звільнити його від тяжкої та небезпечної посади», що й відбулося без зовнішніх останнього гетьману було заборонено перебувати в Україні (заборона тривала 11 років), хоча «старий друг» імператриці не був великою небезпечкою для імперії.

Правителем Гетьманщини Катерина призначила графа Рум'янцева; вона також відновила так звану Малоросійську колегію, утворену царем Петром II (1722) для ліквідації залишків української державності. Після смерті Петра I, однак, колегія припинила свою роботу — аж поки її не воскресили з небутих Катерина II. До складу нової колегії входило вісім чиновників — по чотирі з української та російської сторони. Всі вони призначалися Сенатом. У часи Петра I на засіданнях колегії чиновники-великороси сиділи по праву руку президента, малороси — по ліву. Рум'янець запровадив інший порядок — по чину. Щоби, як пишуть історики, «не утверждалось в малоросіях развратное мнение, по коему постановляют себя наравом от дешнего (великоросіи) народом отличимся». Це, однак, як і сама колегія, не мало особливого значення — все вирішував граф Рум'янець, якому у тому самому 1794 році були підпорядковані Малоросійській й Запорозькій козацькі полки України скасована.

Імператриця Катерина постійно цікавилася малоросійськими справами. Так, вона доручила Рум'янцеву зробити перепис населення України — аби оцінити її можливості поповнювати російську казну. У процесі перепису з'ясувалося, що в Україні було багато «іностранцев»; так, не тільки козаки, але й значна частина селян все ще не була повністю закріпачена — вони могли переходити

та за власною волею від одного пана до другого. Та після «Генерального перепису» всі останки селянської свободи було скасовано — українці були зрівняні «в правах» із великоросами. З іншого боку, Катерина радила Рум'янцеву будь-якими способами розвивати у малоросів довір'я та прихильність до російського уряду, викоринувати «внутреннюю ненависть» цих людей до великоросів.

Невдовзі після знищення гетьманства, «просвічена імператриця» активно зайнялася розробкою та підготовкою для «свого народу» нового Уложення, тобто зводу Законів (на той час імперія жила Уложенням 1647 року — часів Богдана Хмельницького та царя Олексія Михайловича). Катерина власноручно розробила загальну частину зводу — відомий Наказ, де використала передові ідеї європейських просвітителів, насамперед працю Монтеск'є «Дух Законів» (Захід навіть звинуватив її у небезпечному лібералізмі). Далі було створено Законодавчу комісію, яка для деталізації Наказу імператриці мала зібрати та узагальнити пропозиції підданих. Усі землі імперії отримали право участі свої накази та обрати делегатів до асамблеї Законодавчої комісії.

В Україні у цій кампанії взяла участь 950 шляхтичів (серед інших верств), серед них — кошишні козацька старшина. Вибори делегатів тут відбувалися бурхливо; більшість обраних була налаштована добувати повернення старовинних шляхетських і козацьких привілеїв. Результат був трагічний — 36 найбільш красномовних і рішучих шляхтичів Ніжинського полку було арештовано та засуджено до смертної кари за незламне бажання відновити гетьманство. Та це не допомогло — переважна більшість шляхтичів, які брали участь в укладанні наказів, підписали петицію з проханням зберегти автономію Гетьманщини, відновити старовинні українські «права та вольності». До цього їх спонукала ще та обставина, що Малоросійська колегія уклала свої накази, які вимагали повної уніфікації адміністративного та громадянського устрою в Україні, приведення його у відповідність із іншими частинами імперії.

Так звана Велика асамблея Законодавчої комісії, скликана 1767 року, не принесла українському народу хоч якого полегшення — імператриця не погодилася ні на жоден пункт наказів своїх підданих. Тим більше, що українська шляхта вимагала значно більше прав, ніж їх мало тоді (як і раніше) російське дворянство.

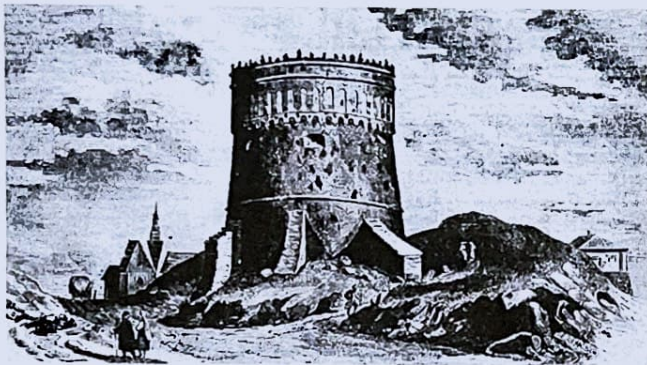
Не зустріла розуміння з боку імперської влади також Київська православна церква,

Катерина II

яка уклала та відіслала до Законодавчої комісії накази Київської, Чернігівської та Переяславської єпархій, а також Києво-Печерської лаври, Київського Межигірського монастиря та ін. Українське православне духовенство проявило тоді (через 100 років після вклюдження до Московської патріархії) помітні сепаратистські тенденції. Так, київський митрополит Арсеній Могилянський у своєму наказі висловився за автономію православну церкву на Гетьманщині. На його думку, київський митрополит повинен мати титул «митрополита Київського, Галицького і Малої Русі»; Арсеній виступив також за відновлення традиції вільного обрання київського митрополита серед кандидатів лише українського походження, за підпорядкування київської митрополії не Синодові, а Колегії закордонних прав Росії, а також за розширення ще деяких прав української церкви.

Із усього того, звичайно, нічого не вийшло. Навпаки — посилювалося планомірне усунення з церковного життя київської церкви будь-яких «місцевих» (читай — національних) особливостей. До того, розпочалася широка кампанія секуляризації церковних земель та закриття монастирів — в Україні було ліквідовано 42 монастирі. Віфілі обителі та парафіяльні церкви були позбавлені земельних угод, тобто засобів існування, і почали фінансуватися з казни. Так українське духовенство перетворилося на державних службовців, а православна церква була повністю підпорядкована Синоду та світській імперській владі.

Про що мовчать замки IX

Острозький замок

Підготувала Ленка КНАП
Фото архів

Острозький замок, безсумнівно, можна назвати справжньою перлиною давньоруського фортифікаційного мистецтва. Стоїть він на невисокому пагорбі, перебарвавши нерегулярність рельєфу території, на якій розташований. Його перші дерев'яні укріплення, збудовані ще в домонгольські часи, були повністю знищені татарськими ордами в 1241 році. Та вже в першій половині наступного століття князь Данило з династії Острозьких, що володіла містом і замком з 14 по 17 століття, відновлює на Судовій (замковій) горі зруйновані споруди. Пізніше вони не один раз добудовувалися та перебудовувалися, та все одно зберегли суворий вигляд Середньовіччя.

Острожчина

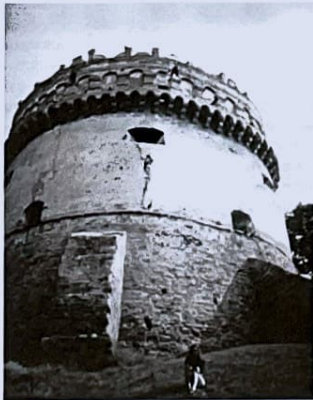
Острозькі — найбагатший та найвпливовіший аристократичний рід українського середньовіччя, відомий своїми представниками, уславленими воїнами, церковниками та світськими діячами і політиками, які мали величезний вплив не тільки на території Волині чи України, але активно впливали на процеси сусідніх країн.

Старший син Данила Федір отримав цілий ряд привілеїв на володіння маєтками, що склали пізніше так звану Острожчину, або князівство Острозьке. У протистоянні Ягайла та Світригайла Федір, як і більшість руської шляхти, опиняється по стороні останнього. Українська та білоруська шляхта вимагала дві речі: повернення прав православної релігії, яку Острозькі боролися до 17 століття, та прирівняння прав руської шляхти до прав та привілеїв поль-

ських дворян, і в цьому вони більш довіряли Світригайлу. Пізніше Острозький здобув таку популярність народу, що відходить від Світригайла і діє самостійно. Під кінець свого життя Федір покинув світські справи і постригся у ченці Києво-Печерського монастиря.

Сціпіона руський і Ганнібала литовський

Після смерті Федора продовжив рід син Василь Красний — відомий політичний діяч та дипломат. Його внук Костянтин Іванович Острозький (1463-1530) одержав у 1499 році посаду великого гетьмана литовського. Вінницьке староство йому було на-

дане у 1497 році, і загалом він володів цими землями більше 30 років. На початку 16 століття його офіційний титул звучав „намісник вінницький, брацлавський і звенигородський“. З 1500 по 1507 рік Костянтин Острозький перебував у московському полоні. Повернувшись звідти, залишився в епіцентрі політичних і військових подій країни. В наступні роки він провів більш як 60 битв (в основному проти татарських військ) і заслужив почесне найменування „Сціпіона руського і Ганнібала литовського“.

В 1512 році князь Костянтин розгромив татарську армію на чолі з Менгал-Гіреєм, а два роки пізніше під Оршею не залишив жодного шансу війську царя Івана Грозного. За ці заслуги король Сігізмунд Старий дарував йому посаду маршала волинського і підтвердив привілеї на вінницьке і брацлавське староства. Костянтин Острозький зумів створити велику державу в державі. Його володіння простягалися від Білої Церкви на Сході до Турово-Пінська на Півночі. За його часу Острог у середині XVI століття став одним із найбільших міст України з населенням у кілька десятків тисяч осіб. Через місто проходили дуже важливі торговельні шляхи, які зв'язували Східну Європу із Західною. Сучасники називали Острог 16 століття Волинськими Афінами. Крім могутнього князя, численної шляхти, купців і ремісників, у місті також проживало чимало вчених. Зокрема, тут викладав один із фундаторів найпотужнішої течії в сучасному іудаїзмі Маршуа. Помер Костянтин Острозький в 1533 році у Києві. Його син Ілля Костянтинович в 1530-1539 роках виконував обов'язки брацлавського і вінницького намісника.

Оборонець православ'я

Особливе місце в українській історії належить молодшому сину Костянтина Острозького Василю-Костянтину (1526-1608). Заможний український магнат, „оборонець православ'я“, один із найосвіченіших людей свого часу, фундатор славетної Острозької академії і друкарні, на своїй печатці він зважив витгравірувати девіз: „Dei gratia dux Ostrogoiae“ („Божою милістю князь Острозький“). Він був настільки багатим, що навіть ходив вираз: „багатий, як Острозький“. Наприкінці 16 століття він фактично очолює опір українського народу католицькій експансії. Спираючись на свої величезні матеріальні й військові ресурси, князь Острозький зумів утримати більшість духовенства та дворянства від переходу в католицизм й визнання Унії. Закінчившись цей могутній рід його молодшим сином Янушем (помер в 1620 р.), останнім представником роду по чоловічій лінії.

x

Помаранчева музика

Події, що відбулися на Майдані Незалежності в Києві, потрясли увесь світ. Сотні тисяч людей з різних куточків України прийшло відстояти свій вибір, висловлюючись проти безсормного утиску їхніх законних прав і свобод. Культурна еліта українського народу не стояла осторонь цих подій. Зі сцени, крім політичних промов і закликів, лунала музика, що зігривала і поєднювала князів і прибіджиків, підтримуючи надію на правду і справедливість. Десятки артистів вважали своїм громадянським обов'язком виступити перед людьми і підтримати їх. А ті, хто не зміг з різних причин почути ці оранжеві сонги на Майдані Незалежності, матиме найближчим часом можливість ознайомитися із ними на CD.

„Жовтогарячі“ пісні української революції

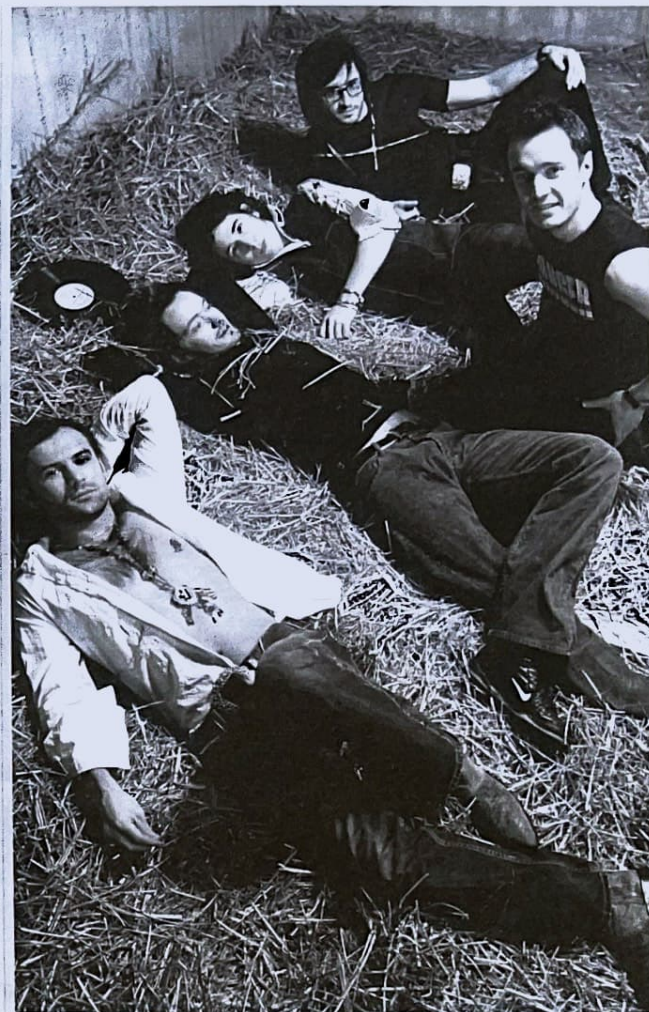
Компанія „Comp Music“ випускає збірник „Orange Songs of Ukrainian Revolution“ — компіляцію пісень, що стали саундтреком української „жовтогарячої“ революції. Збірник представляє лише деяких з них. Забуто особисту ворожість, стерті жанрові відмінності. Альбом несе винятково світлий настрій і добрі емоції. Це яскравий приклад того, яку позитивну й об'єднуючу роль здатна зіграти музика.

В альбом увійшли композиції „Океану Ельзи“, „ВВ“, „Гайдамаків“, Руслани, Олександра Пономарьова, групи „Танок на Майдані Конго“, „Тартак“, Тараса Петриченко, Mad Heads і інших.

„Гриджоли“: гімн для революції

Якби хто-небудь узявся провести опитування з метою з'ясування пісні-гімну „жовтогарячої“ революції, то на це звання могли б претендувати відразу кілька композицій. Включаючи „Я не хочу“ від „Тартак“ і „Вавилон“ ТНМК. Але лідерство, безсумнівно, належало б „Разом нас багато“ авторства івано-франківської групи „Гриджоли“. Ця пісня звучить з телекранів і радіоточок, її з ентузіазмом розспівують юрби маніфестантів на Майдані Незалежності. „Гриджоли“ (так на Гуцульщині називають сани) не були відомою групою, тепер її знають усі. І навіть за межами України.

Автори „Разом нас багато“ є два Романи — Калин і Костюк — вокаліст і гітарист гурту. Пісня народилася за кілька годин, і відразу ж була записана в Івано-Франківську. В основу тексту було покладене гасло, яке скандують демонстранти, які вийшли на Майдан підтримати своє право на вибір. Авторів дописали кілька купле-

Океан Ельзи

тів („Фальсифікація - ні! Махінація - ні! „Поняттям“ - ні! Ні - брехні!“), доповнили нескладною мелодією і реповим аранжуванням. Через кілька днів пісня розійшлася по всій країні — незважаючи на те, що була „опублікована“ лише в Інтернеті. Цікаво, що сам слоган „Разом нас багато, і нас не подолати!“ є адаптацією іспанського „Pueblo unido jamas sera vencido“ — де-

віз Че Гевари. Одноіменна пісня авторства Серджіо Ортеги стала гімном чилійського руху опору на початку 70-х.

олі

Диски

Коли в Києві зріли по маранчі

Протягом жовтогарячої революції українці дивували не лише світ, а й самих себе

Текст: Рене КОЧІК
Фото: Іво ДОКОУПІЛ

Українська помаранчева революція вже місяць притягує до себе увагу мільйонів людей на всьому світі. Боротьба двох Вікторів протягом кількох днів винесла країну в центр світових подій. Сфальшовані президентські вибори розбудили вірус, який був прихований в одній країні з двома цивілізаціями. Нині журналісти і політологи розриваються між оптимістичними й песимістичними прогнозами розвитку України.

Понеділок, 22 листопада, щойно була північ. Українські виборці кілька годин тому віддали останні голоси у другому турі виборів. У одному зі штабів Віктора Ющенка на березі Дніпра панувала напружена атмосфера. Десятки журналістів тут чекають на безпосередню реакцію опозиційних політиків,

зала насичена запахом апельсинів, якими завалені столи. Приходять перші сигнали, що переможцем буде проголошений Віктор Янукович. З двогодинним запізненням, над ранок приходять і Віктор Ющенко. «Немає сумніву в тому, що ми виграли», — каже він. І закликає народ захистити свій

вибір, прийти на центральний київський Майдан Незалежності.

Перші побоювання

Це був великий ризик, але очевидно, що єдиний можливий крок. І опозиція до нього довго готувалася. Ставка на «людський гнів» була правильною. Від пічного заклику Ющенка ледь минуло п'ять годин, і центр Києва почав набувати жовтогарячих барв. Прапори, шарфи, стрічки або лише смужки фольги апельсинового кольору — усього було досить. Жовтогаряча барва — символ передвиборчої кампанії Ющенка — діяла в похмуру осінню погоду пречудово. На Хрещатику прихильники опозиції негайно почали будувати наметове містечко. До його ядра, наметів однакових типів, барв і виробництва, почали приростати інші різноманітні. У них поселилися люди, які з'їжджались з усієї країни. «Батьки прощались зі

під сумнів: українці виступають за нового президента, чехи і словаки хотіли зміну режиму. Але тут йдеться саме про зміну режиму. Справжні демократичні сили мають сьогодні шанс нарешті повстати проти посткомуністичної номенклатури, яка лише грас перед Заходом грою в демократію», — зазначав політолог Микола Рябчук. Уособленням української свободи є Ющенко. Дотепер владні кола в Україні твердо обороняли свої позиції від недолугого громадянського суспільства. Помаранчева революція пробуджує свідомий народ, насамперед молодих людей і студентів. За разом руху «Отпор» в Сербії чи «Хмара» в Грузії, які зіграли ключову роль у падінні режимів Милошевича чи Шеварднадзе, була заснована організація «Пора!» «Терористи і анархісти», як таврувала «Пору!» державна пропаганда, протягом кількох місяців запалили в українців іскринку надії, що нарешті прийшов час змін. З легкістю і свободою сьогодні кажуть українці «Кучму геть, геть бандитську владу!» У багатьох це посилює віру в те, що ера, коли світ Україну сприймав як тотально корумповану країну, де загалом зникають і вмирають критики режиму, нарешті закінчилась. Спонтанність, якою може похвалитися чехословацький листопад 1989, в українців відсутня. Якщо вони когось шокували у минулі дні, то передусім самих себе. Кожен, хто провів перші дні революції в Києві, це відчув. «Тут, у цій народився новий український народ», — запевняли один одного люди, які ще вчора не були знайомі. Сьогодні, в десятиградусний мороз, вони стояли на Майдані Незалежності, і в сотисячній громаді разом скандували: «Разом нас багато — нас не подолати!» Вихідці з різних куточків країни спали в наметовому містечку, у концертних та театральних залах Жовтневого па-

лацу та Українського дому, які їм відкривали київська мерія, у приватних помешканнях киян. Справляли враження сцени, коли замерзлим жителям наметового містечка жителі столиці приносили теплу їжу та одяг. З часом вони стали буденними. Ніхто не хотів, щоб була вкрадена перемога свого президента. У тому, що Ющенко буде добрим керівником, пересвідчували і прихильники Януковича, які приїжджали до Києва зі східних областей. Схвильовано, але терпляче з ними дискутували. Жодного насильства не допустимо, запевняли один одного. Повідомлення про сепаратистські настрої на півдні і сході України, тим не менше, сприймали з побоюванням. Бурхливим перебігом революційних подій завершиться і процес, який був розпочатий після виникнення незалежної України у 1991 році. Бути українцем знову стало модою, люди публічно проявляють національну гордість, учасники телевізійних бесід, яким є ближчою російська мова, наголошують, що є українцями, і просять вибачення за свою російськість.

Там, де зійшлася романтика і політика

Українська помаранчева революція триває місяць. Невідомо, як довго опозиція втримає заповнений Майдан Незалежності. Наприкінці другого тижня ряди демонстрантів поріддлі: далися ознаки втоми і хвороби. «Ющенко, який нас закликає до принципності, сів за один стіл з тими, кого називав злочинцями», — коментувала «Українська правда» переговори, які розпочала опозиція з урядом. Романтизм революції подав руку цинізму влади. Кінець, втім, наразі не видно.

мною, нібито я йду на війну», — зізнається двадцятирічний студент Семен, який приїхав із Сум. Сумиш революційної ейфорії і сум'яття від «достовірних» даних, що Київ оточила армія з танками, що у місті є російські спецдізлади — це були перші три дні помаранчевої революції. Постійно людей переслідувало відчуття безрезультатності 2001 року, коли учасників акції «Україна без Кучми» brutalьно розіпхала міліція. Коли з трибуни, на якій кожного дня політиків змінювали митці, з'являлися командири в уніформах, присягаючи на вірність країні, напрута впадала демонстрація почали перетворюватися у безконечне свято.

Нова Україна

Для жовтогарячої революції представники опозиції одразу ж знайшли паралель з чехословацькими листопадними подіями 1989 року. Критики ставили цю паралель

На Майдані зійшлися всі генерації

Помаранчева революція: народ вплинув на політиків

Підготував: Олекс ЛІВІНСЬКИЙ
Фото: Іво ДОКОУПІЛ

Важко в кількох фразах описати все, що відбувалося на київських площах та вулицях інших українських і не українських міст протягом цих кількох тижнів. Події відбувалися з блискавичною швидкістю, змінюючи настрої людей від суму до радості, чи навпаки. Справді, важко усвідомити, що зневірені українці таки піднялися. Очевидно, що їх остаточно допекла „зона”, в яку їх загнала кучмократія і яку остаточно затвердив би Янукович. Спробуємо бодай побіжно поглянути на ті кілька українських днів, які сколихнули світ.

31 жовтня Перший тур виборів. Супроводжувався численними порушеннями, небувалими помилками в списках виборців, країною гастролували агресивні молодики з відкритими талонами — здійснювали так звану карусель. Результати виборів були оголошені з 10-денним запізненням. Ющенко і Янукович набирають майже однакову кількість голосів і виходять у другий тур. Між турами відбуваються дебати між двома Вікторами на Першому Національному телеканалі. Чимало журналістів покидають телеканали на знак протесту проти цензури. Йосип Кобзон з телекранів

застерігає українців від „громадянської війни” у разі перемоги Ющенка.

21 листопада Другий тур виборів. Порушення і „каруселі” повторились знову, видано 1,3 мільйона відкритих талонів. Соціологічні фірми оприлюднюють висновки своїх екзит-полів, згідно з якими Ющенко отримав на 11 відсотків голосів більше, ніж Янукович. Тіпlickо оголошує Януковича президентом.

22 листопада За попередніми даними ЦВК, лідиром Янукович з перевагою від пів-

процента до п'яти. Зранку кількість учасників голосування несподівано збільшилася. Ющенко заявляє про масові фальсифікації і закликає прихильників до акцій протесту. На Майдані Незалежності зібралось сто тисяч прихильників Ющенка і виросло наметове містечко, зі Сходу приїхало багато прихильників Януковича. Багато відомих людей заявляють свою підтримку Ющенку, міста на Заході України визнають його президентом, Київська висловила ЦВК недобру. США та Європейський Союз закликали переглянути результати виборів, але Путін визнає президентом Януковича.

23 листопада На майдані збільшується кількість прихильників Ющенка до півмільйона, вони оточили Адміністрацію Президента. Штаб лідера опозиції заявив про 11 тисяч порушень на виборах. Митинги на його підтримку починаються у обласних центрах, у Польщі та в інших країнах, переважно перед дипломатичними представництвами України. В центрі і на заході України державні органи оголошують про готовність виконувати розпорядження президента Ющенка, який склав присягу у Верховній Раді, півтори сотні дипломатів підписали відозву на його підтримку. Лідери Придністров'я і Білорусі Смирнов і Лукашенко привітали Януковича з перемогою, президентом його визнав Донецьк. Двос членів ЦВК подають у відставку. Лунають заклики до переговорів між Ю. і Я.

24 листопада Вища рада юстиції рекомендувала Ющенку звернутись у Верховний Суд. Янукович погоджується на переговори з Ющенком, Кучма — ні. Кислом ширяться чутки про можливий розгін демонстрантів, можливо за допомоги російських спецпідрозділів. ЦВК оголосила переможцем Януковича, за нього нібито проголосувало 49,46 % виборців, за Ющенка — 46,61 %. Ющенко оголошує усеукраїн-

Майдан Незалежності

ський політичний страйк, Кучма звинувачує опозицію у спробі державного перевороту. Різно посилене охорона Адміністрації Президента.

25 листопада В деяких регіонах люди перекривають автошляхи і залізничні, виступаючи проти оголошення Януковича президентом. Місцеві ради масово висловлюють недовіру ЦВК і визнають Ющенка президентом. Мільція відкрила кримінальні справи за фактами захоплення університету імені Шевченка і спроби захоплення Ад-

міністрації Президента. Штаб Ющенка подав у Верховний Суд скаргу на результати виборів, він заборонив ЦВК оголошувати результати виборів Президента. Опозиція блокувала Верховну Раду, Кабмін й Адміністрацію Президента.

26 листопада Європарламент приймає рішення терміново направити делегацію в Україну, таке ж рішення приймає польський президент Олександр Квасневський. Донецька область ініціює референдум про автономію, Луганська обласна рада при-

ймає рішення про створення Південно-Східної Української Автономної Республіки. Увечері у Маріїнському палаці ситуацію в країні обговорюють за круглим столом Ющенко, Янукович, Кучма, Литвин, Олександр Квасневський, литовський президент Валдас Адамкус, міністр зовнішніх справ ЄС Хав'єр Солана, спікер російської держдуми Борис Грізлов, генсек ОБСЄ Ян Кубіш.

27 листопада Відбувається позачергове засідання Верховної Ради. Біля її примі-

Виборча дільниця у Харкові

„ЗЕКА на нари, тоді підем на пари” — скандували студенти

Наметове містечко на Хрещатику

Козаки за Януковича

Перед Адміністрацією Президента

чення зібралось біля 15 тисяч учасників акції протесту, які прийшли з Майдану Незалежності. Харків і Дніпропетровськ відомілися приєднатися до сепаратистів. Парламент визнає результати виборів 21 листопада фальсифікованими і не дійсними, виражає недовіру ЦВК.

28 листопада Янукович приїхав до Луганська. У супроводі мера Москви Лужкова він їде на з'їзд сепаратистів до Севродонецька. Тут створений Міжрегіональний

союз місцевого самоврядування, який вирішує провести 12 грудня референдум про створення автономії. Сепаратисти погрожують припинити поставки товарів на Західну Україну і проводити платежі в держбюджет. Кучма проводить екстрене засідання Нацради з безпеки та оборони. СБУ виключає застосування сили проти демонстрантів.

29 листопада Верховний Суд почав розгляд скарги на рішення ЦВК. Кучма закли-

кає Схід України не розвалювати країну, Ющенко саме Кучму звинувачує у причетності до сепаратизму. МЗС попереджає іноземних чиновників про неприпустимість розпалення сепаратизму в Україні. Кучма ініціює проведення нових виборів Президента України.

30 листопада Верховна Рада розглядає питання про запобігання сепаратизму в Україні. Парламент Криму вважає легітимною перемогу Януковича. Генпрокуратура і СБУ порушили справи про зазіхання на територіальну цілісність України. Ющенко відкидає пропозицію Януковича стати прем'єром за його президентства. Кієвський пропонує провести переголосування другого туру 19 чи 26 грудня.

1 грудня Верховна Рада виражає уряду Януковича недовіру і приймає постанову про запобігання загрози сепаратизму. Кучма повідомляє, що Янукович занедажує, але той заявляє, що не визнає рішення парламенту про недовіру і не подасть у відставку. Донецька область перенесла референдум з автономії на Січів. Розпочалися багатосторонні переговори за участю України, ЄС, Польщі, Росії, Литви, однак без Ющенка і Януковича.

2 грудня Кучма летить до Москви радитися із Путіним. Вони виступили за проведення нових виборів. Верховний Суд встановлює численні порушення в другому турі

то до Генпрокуратури і впрішті-решт закрито 22 жовтня. Генпрокуратура, очолювана на той час Геннадієм Васильєвим, при цьому дійшла висновку, що стан здоров'я В.Ющенка погіршився через герпетичну інфекцію.

Як повідомляє „Українська Правда“ Михайла Цимфер наголосив, що лікарі клініки підходили „з великою обережністю“ до відповідей на це питання. За його словами В.Ющенко від цього отруєння померти не міг. Він сказав, що у крові та тканинах Ющенка була зафіксована концентрація діоксину у 1 000 разів вище за норму. „Це було важке захворювання, але не смертельне. Проте, якщо не було ажито своєчасних заходів, то все могло закінчитися трагічно“. Вперше В.Ющенко поступив до клініки 10 вересня із запаленням шлунку, тонкої кишки, підшлункової залози, вуха, а також набряком печінки і паралічем периферійного лицьового нерва. Відповідаючи на питання, хто міг отруїти В.Ющенка, лікар сказав: „Це питання не до медиків, а до кримінальних органів“.

ак

Обличчя України

„Може комусь не подобається моє обличчя, але це обличчя сьогоденної України“ — сказав під кінець листопада Віктор Ющенко. Сьогодні про ліквідації опонентів методами вживання під час холодної війни заговорили майже всі масмедіа світу. Перші підозри падають, очевидно, на Кремль і російські спец-служби, хоча в Україні також вистачає тих, хто не бажав бачити Ющенка Президентом. Чи довідаємось ми колись про те, хто став замовником і виконавцем цього нелюдського злочину, покажуть наступні місяці.

Тримісячна історія з отруєнням Ющенка добігла кінця 11 грудня, коли керівник австрійської клініки „Рудольфінерхаус“ Михайла Цимфер повідомив, що Адера української опозиції В.Ющенка було безсумнівно умисно отруєно діоксидом. Найближчі закордонні газети тут же заповнили вже вкотре фотографіями Адери Оранжевої революції, що зображують його „до“ і „після“, і, не чекаючи на висновки слідств кримінальних органів, почалися

До

Після

розмови та спекуляції на тему винного в його отруєнні.

Цього ж дня Генеральна прокуратура України, яку знову очолює Святослав Пискуна, скасувала постанову про закриття кримінальної справи, порушеної за інформацією про отруєння кандидата в Президенти України Віктора Ющенка. Нагадаймо, що згадану постанову було порушено 21 вересня за статтю „Замах на життя державного чи громадського діяча“, потім її було передано для розслідування до Служби безпеки України, знову поверну-

виборів. П'ятисять дипломатів заявили про свою підтримку Ющенка, але їх терміново відкликали до Києва. Тигипко заявляє про підставку з посади керівника штабу Януковича і з посади голови Нацбанку.

3 грудня 49 депутатів Верховної Ради просять Конституційний Суд визнати невідповідною Конституції рішення про недовіру Кабміну. Кучма накладає вето на закон про заборону голосування за відкритими талонами. Верховний Суд визнає результати другого туру недійсними і ухвалив провести переголосування 26 грудня. Опозиція радісно сприймає цю звістку, штаб Януковича називає його упередженням і політичним.

4 грудня у Харкові проводиться з'їзд депутатів усіх рівнів, однак тут вже не звучать сепаратистські заклики. Кількість учасників акції протесту на Майдані зменшується, але мешканці наметово містечко залишаються. Тарас Чорновіл очолює штаб Віктора Януковича.

5 грудня Відновлюється агітаційна кампанія. Кучма вважає, що Янукович повинен зняти свою кандидатуру, але той заявляє, що збирається підтвердити свою перемогу.

6 грудня Кучма погоджується на зміну складу ЦВК. Проводиться черговий раунд багатосторонніх переговорів за круглим столом. Прем'єр-міністр їде у відставку, тому його неможливо відправити у відставку.

7 грудня Депутати Верховної Ради продовжують покидати лави пропрезидентської більшості. Зінченко погрожує Кучмі імпичментом.

8 грудня Верховна Рада затверджує політичну реформу і зміни до закону про вибори президента. Через півроку Україна стане парламентсько-президентською державою. Змінено склад ЦВК без участі Кивалова, новим головою комісії стає Ярослав Давидович. Обмежено кількість видачі відкритих посвідчень до півдвісотка. Генпрокурор Васильєв подає у відставку.

9 грудня Кучма приймає відставку Васильєва з посади генпрокурора, а Печерський суд Києва приймає рішення відновити на посаді генерального прокурора України Святослава Пискуна.

Помаранчева революція нагадала чехам революцію оксамитову

У вівторок 23 листопада фотографії з Києва — на перших сторінках головних газет, цим же починається добірка новин на радіо та телебаченні. Електронні мас-медіа заповнили дискусії про Україну.

Україною трясє народне повстання. Опозиція: вибори були обманом. Сотні тисяч людей вийшли на вулиці. Таким є заголовок передової статті в наймасовішій щоденній газеті „Млада Фронта Днес“. Власний кореспондент газети в Києві Михал Моцек описує демонстрації та реакцію на них влади, цитує заклики Ющенка та Тимошенко до страйку, наводить біографію Януковича як проросійськи орієнтованого популіста. Коментатор газети Ян Риборж пише: „Віктор Янукович для Заходу і багатьох українців символізує політику, просякнуту інтересами кланів вселадних бізнесменів, спротив розумним реформам і насамперед схильність до Росії, „великому братові“... Перемога Віктора Януковича стала б програвом для України і для Європи. Якщо витрас зацідки махінаціям, то програв буде вдвічі більшим. Перемога опозиції дасть новий шанс оживити заморожені реформи та посилити західний курс країни, яка в минулі роки балансувала на вістрі ножа між Заходом і Сходом... Україна лежить ближче, ніж здається, і якщо в найближчі тижні прийдуть потрясіння, можемо це відчутти і ми“.

Схожі побоювання має і коментатор „Лідових новин“ Любош Палата. „Україна — це не далека країна, — пише він на першій сторінці газети у статті „Наша Україна“. — І хоча Романо Проді стверджує, що Київ ніколи не стане столицею однієї з країн ЄС, українці в уніі вже давно. До речі, й у нас. Наразі до Чехії їх виганяє бідність у їхній країні, яка під керівництвом Кучми та його послідовника Януковича стала однією з найкорумпованіших і майже найбіднішою частиною Європи... Українці повинні вибороти свою боротьбу з владою самі. Але ми вже не можемо вдавати, що нам однаково до їхніх виборів. Тому що українці будуть змушені тікати до нас не лише через бідність, а й через свій новий режим“.

Газета вперше присвятила Україні стільки уваги — півтори шпальти. На першій сторінці розмістила фотографію Віктора Ющенка серед жовтогарячих барв, карту розділеної виборами напівлі України, описала перебіг виборів, словами Кішака описує способи фальшування голосування на сході країни.

На думку кореспондента „Правда“ в Києві Рене Кочіла, нинішні українські події дуже схожі на оксамитову революцію в Празі 1989 року. Вона, до речі, відбувалася рівно 15 років тому, тривала лише 10 днів і закінчилася повною перемогою демократичних сил. „Ющенко є нашим Президентом, і ми бортимемося за нього, навіть якщо треба лягти під танки“, — цитує газета 48-річного Ігоря Вегнера. „Українські вибори кинули Україну на межу хаосу“, — таким є заголовок статті на першій сторінці цієї газети. Вона також зазначає, що Янукович абсолютно програв під час голосування серед українців у Чехії.

Віктор Ющенко здобув понад 91 відсоток голосів українських громадян, які проголосували на дільничній виборчій комісії в Празі. В іншому чеському місті — Бріні — за Ющенка висловилося лише на 0,5 відсотка менше виборців. Віктора Януковича українським президентом бачить трохи менше як сім відсотків чеських українців.

Варто зазначити, що поліція Чеської Республіки обмежила контроль документів українських громадян до необхідного мінімуму, і навіть нелегальні мігранти могли взяти участь у голосуванні. Усього в другому колі виборів у Празі та Бріні взяло участь 2820 громадян України. Така кількість виборців є найвищою серед країн Європи, хоча це лише невелика частина людей з України, які вже тривалий час перебувають у Чехії. Дві транспортні фірми, які організовували пасажирське сполучення між Україною та Чехією, в день виборів безкоштовно доставляли українських заробітчан до українських амбасад. Утім участь у виборах узали не всі охочі, виборча комісія не прийняла сотень заяв на включення до списків виборців від третіх осіб, посилаючись на законодавство.

Увага до українських подій у Чехії не є подорожною нормою. Нині вони відіграли велику роль у трагічній події в Словаччині, де шквальний вітер майже знищив ліс у Високих Татрах. У минулі роки чеські масмедіа розповідали щодо українців війну, пов'язували їх з мафією і нелегальною міграцією, майже не було об'єктивних статей і телепередач. Унаслідок цього чеське суспільство вважають у Європі найбільш українфобним, чеська влада запровадила щодо українців жорсткі правила в'їзду, не кажучи про працевлаштування чи підприємництво. Перемога демократії принесла в чеські масмедіа натхнення писати позитивніше про Україну, а відтак можуть змінитися на краще і чесько-українські стосунки.

ол

Іво Докоуп, фотограф-журналіст
http://eastphoto.hyperlink.cz

В Українців із далекого зарубіжжя набагато більше розвинене відчуття патріотизму...

Про неухильне зменшення населення України останніми роками преса пише чимало. Громадянам однієї з найбільших країн Європи поступово доводиться звикати, що їх давно вже не 52, не 50 і навіть не 48 мільйонів. На тлі песимістичних даних, які вперто не хочуть виявляти тенденції до покращання, аналітики від демографії часто забувають згадати про українців закордоном. При тому що їх чисельність цілком співвідносна з населенням середньої країни. За найскромнішими підрахунками, нині в діаспорі проживає близько 20 мільйонів українців. Співпраця і взаємодія з ними покладена на Державний комітет України у справах національностей та міграції. Нинішнього року голова комітету Геннадій Москаль провів ряд зустрічей із лідерами українських громад СНД, Центральної Європи та Латинської Америки. «Дзеркало Тижня» поцікавилось в нього, як живеться українцям на теренах близького й далекого зарубіжжя.

Геннадію Геннадійовичу, звідки беруться дані про кількість українців за кордоном? Це цифри наших громад. Якщо українська громада каже, що в Казахстані близько 500 тисяч українців, в Аргентині — 250 тисяч, а в Узбекистані — понад 200 тисяч, то нам доводиться вірити цим даним. Вони, до речі, можуть і не збігатися з офіційними цифрами (якщо такі є). Наприклад, згідно з останнім переписом у Росії, там проживає всього близько трьох мільйонів українців. Але ж ми знаємо, що їх набагато більше, за даними тамтешньої громади — близько п'яти з половиною — шести мільйонів. Очевидно, багато українців під час перепису записалися росіянами.

Це що — наслідок національної політики офіційної Москви? Не думаю. Ідентифікація українців за національною ознакою відбувається там, де

активно працюють громади (і це стосується не лише Росії і не лише українців). Наведіть такий приклад. Усі ми знаємо, що величезна українська діаспора проживає в Москві, Санкт-Петербурзі, Тюмені, Сургуті, Краснодарському краї. Автохтонні українці живуть у Бєлгородській області, що межує з Україною. Проте українських шкіл там чомусь немає. Найбільше українських шкіл на території Росії, виявляється, в Башкирії — аж вісім. Іде три — в інших російських регіонах. Чому так? Тому що там активно працюють українські громади. Якщо громаду очолюють лідери, котрі самі дотримуються своєї традиції, культури і розмовляють рідною мовою, вони тягнутимуть за собою й решту українців. Свого часу в наших ЗМІ розгорнулася ціла дискусія, чому в Москві немає жодної української школи. Під час візиту в Росію я порушував це питання

перед заступником мера Москви. Той відповів: «Ми даємо вам будь-яку школу, покажіть лише пальцем. Але для неї потрібні учні». Після цього ми зібрали представників нашої громади в Українському домі на Арбаті. Прийшли великі бізнесмени, відомі науковці, творчі інтелектуали, усі довго й мудро говорили, як розвинути українство в Росії. Але коли я роздав чисті аркуші й попросив: «Напишіть заяву, що хочете віддати своїх дітей в українську школу, і я віднесу їх у мерію», не написав ніхто. Жодної заяви! То для кого відкривати школу? Виходить, багато патріотів люблять Україну лише на словах.

Ситуація трохи скидається на київську — усі вважають себе патріотами, а розмовляють російською.

Це запитання мені часто ставлять представники діаспори. Вони думають, що в Києві живе дуже багато представників інших національностей, тому тут не чути української мови. Але насправді це проблема не інших національностей, а українців. Комітет співпрацює з понад тисячею національних товариств, і я не знаю жодного їхнього керівника, який не розмовляв би українською. Нещодавно ми проводили опитування, і воно засвідчило, що дев'ятеро з десяти російськомовних киян — українці. Представники інших національностей (особливо приїжджі), навпаки, намагаються вивчити державну мову, адже вони розуміють, що Україна дала їм притулок, освіту, роботу, житло. А в того, хто народився тут, очевидно, інші критерії підходу до вивчення мови.

Ваш комітет активно підтримує зв'язки із закордонними українцями. Нещодавно ви повернулися з Латинської Америки. Розкажіть про тамтешню діаспору.

Перші поселенці з'явилися в Латинській Америці у другій половині XIX століття, коли на Західній Україні, що входила до складу Австро-Угорщини, відкривалися емігрантські бюро. Люди від безземельної масово виїжджали у США, Канаду, Аргентину, Бразилію, Парагвай, Уругвай, Венесуелу... Уряд цих країн виділяв землю в необмеженій кількості, правда, її треба було доводити до ладу. На сьогодні українська діаспора залишилася лише в трьох країнах Латинської Америки — 500 тисяч у Бразилії, 250 тисяч в Аргентині й 30 тисяч у Парагві. Донедавна були невеличкі громади в Уругваї та Венесуелі, однак асиміляція розчинила їх. Там заглишилися українські церкви та деякі пам'ятники, проте нащадки українців уже вважають себе уругвайцями чи венесуельцями. Що таке українське життя в Латинській Америці? Це кілька потужних громад, які створили свої культурні центри. Кожна громада має танцювальні колективи (який тут називають балетом). Ми були в українських клубах Бразилії, Аргентини та Пара-

гваю й бачили, як двісті-триста дітей займаються танцями, грають на бандурах. Вони співають таких пісень, що тут і в Інституті етнографії не знайдеш. Громади мають українські бібліотеки та бари, де спільно відзначають дні народження чи весілля.

Діаспора якось відстежує події в Україні? Аж як. На зустрічах мені інколи ставлять такі запитання про економіку чи політику (особливо у світі президентських виборів)!.. Комітет планував заснувати газету для закордонних українців, однак після кількох поїздок ми зрозуміли, що за наявності Інтернету та кабельного телебачення у ній немає потреби. Щоправда, певна частина людей у селах зберегла старі уявлення про Україну, почути від діда, — буди́мо в нас досі великі сім'ї, які живуть у глибинних хатах і яким нічого їсти. Проте більшість українців дуже жваво цікавиться життям батьківщини своїх діда. Україна для них — не відірваний світ, хоча й лежить за океаном. Відстані вже не відіграють тієї ролі, що раніше. Тим більше що в нас уже прийнято закон про правовий статус закордонно-українців. Із жовтня комісія розпочала приймати заяви від іноземців, котрі, набувши цього статусу, отримуватимуть безплатні візи й матимуть усі ті права, що й громадяни України (за винятком права працювати на державних посадах, служити в армії та брати участь або висувати свою кандидатуру на виборах).

Українські громади близького й далекого зарубіжжя дуже різняться між собою? Так. У «далеких» українців більше патріотизму. Дуже велика заслуга в цьому греко-католицької та автокефальної церков, довкола яких гуртуються громади за кордоном. Зате в «близьких» українців більш «радянський» менталітет, вони все ще сподіваються не так на себе, як на допомогу збоку. Нещодавно я був у Ризі, де дуже добре працює двомовна українсько-латвійська школа. Однак коли мені повідомили, що 78 відсотків латвійських українців не отримали громадянства, бо не знають державної мови, — ми мало не сварилися з ними. Вони, виявляється, очікували, що комітет вимагатиме в Латвійському парламенті для них громадянства. «Але ж у законі чітко розписана процедура отримання громадянства», — кажу їм. — І ми не можемо вимагати в чужій державі робити для когось виняток. Якщо парламент вимагає знання державної мови, її треба вивчити. Хоча б для того, щоб при біді змогли викликати по телефону лікаря. Як можна жити в якійсь країні й не знати її мови?...

Деякі українські громади стверджують, що влада навмисне створює умови для їх асиміляції. У Словаччині, наприклад, уряд фінансово більше підтримує товариство русинів, а не русинів-українців.

Асиміляція — найлютіший ворог укра-

їнства. За найскромнішими підрахунками, щороку вона забирає кількасот тисяч українців. Однак цей процес має переважно еволюційний, а не адміністративний характер і стосується, до речі, не лише українців. З іншого боку, українці часом самі не проти підпасти під асиміляцію. Наведу такий промовистий приклад. Під час поїздки в Румунію лідер однієї з громад почав дово-

дати, піби в одному селі на сході країни влада сфальсифікувала результати перепису. Там, мовляв, живе 500 українців, однак перепис показав, що їх лише 350, а решта — румуни. Поїхали ми туди, з'ясували в примара (сільського голови), що перепис проводили вчителі, й цікавилися: «Пані професорки, у селі живе 500 чоловік. Усі українці?» — «Так», — відповідають. «Звідки ж тоді 150 румунів?» — «То ви йдіть і питайте їх», — відповідають. — Ми їм у вічі казали — чому ви пишете себе румунами? Ви ж українці!» А вони: «Яка ваша справа? Вам державна доручила, тож і записуйте, що кажемо». Ось і вся фальсифікація. Уявіть, як би ми виглядали, якби, не перевірявши фактів, висунули Бухаресту якісь претензії. Якщо людина має чітку життєву позицію, яка передається з покоління в покоління, її ніхто не асимілює. Я не вірю, що словацька

влада забороняє комусь носити вишиванку. Самі українці поділялися на русинів та українців — це факт. І не визнають одне одного. Коли я зустрічаюся з однією стороною, мені кажуть: «А до тих краще взагалі не йти». Такий радикалізм, закостеніння (причому з обох сторін) іноді доходять до абсурду. Нещодавно мені довелося побувати в українському селі (не хочу називати країну), яке залишилося одне в адміністративному окрузі. Зайшли ми в місцеву школу, і її керівник із гордістю каже: «Наші дівчата ніколи не виходять за чужих, то має бути лише українці із цього села». Коли я побачив тих дітей... Хлопці ще як хлопці, а дівчата — розумні, але через кровозмішення в них уже відносно ознаки фізичного виродження. «То ви вважаєте це великим патріотизмом?» — запитую. — Подивіться, якими ростуть ваші діти. Хіба це нормально?» Замкнутий процес завжди призводить до виродження. Однак питання поділу на українців та русинів — це тема трохи окремої розмови...

Ви відвідали чимало українських громад за кордоном. Такі поїздки дають конкретні результати?

Безперечно. Україна, на жаль, не може допомагати своїй діаспорі економічно. Ми можемо підтримати передлатові періоди, запропоновані дітям в «Артек», відрадженими викладачів мови й танців, національними костюмами. Але більшість проблем має вирішити держава, в якій живуть українці. Головна мета поїздок — звернути увагу органів влади на українську діаспору. Після зустрічей із громадською нас завжди приймає парламент, комітет, що займається міжнародними відносинами, адміністрація президента, яким ми кажемо: «Вибачте, але українська громада має такі проблеми. Ми хотіли б, щоб влада їх вирішила, бо Україна для наших громад такі проблеми вирішує». Як правило, це питання, пов'язані з розширенням вивчення української мови, фінансової підтримки редакцій, спорудження пам'ятників і т. д. І одразу даються вказівки відповідним органам влади. У м. Панілуки (Боснія й Герцеговина) є українська громада, церкву якої знищили ще під час Другої світової війни, а нову побудувати не вдалося. Спочатку там палили соціалізм, і це не заохочувалося, а затім полаяла війна. Місцеві українці спробували звести фундамент, а далі ніяк. Коли я порушив це питання перед прем'єр-міністром, він пообіцяв закласти необхідні кошти в бюджет наступного року. Аналогічних прикладів є чимало. Зрештою, сам факт, що Україна цікавиться своїми колишніми співвітчизниками та їх нащадками і порушує питання діаспори на найвищому державному рівні, несе в собі позитив і хоча б морально підтримує нашу громаду... скор.

Заяви, дозволи, реєстрації... ... черги, нерви і втрачений час

Невеликий путівник бюрократичним колом при працевлаштуванні українця в Чехії

Текст: Олекса ЛІВІНСЬКИЙ

Чехія — одна з найпопулярніших країн для трударів з України. Достатньо територіально близька, мови, при бажанні, можна швидко навчитися, і роботодавці відносно прихильно налаштовані щодо дешевих, мовчазних і роботязких „гастарбайтерів“, або, якщо хочете, „остарбайтерів“. Та у той час, як інші країни Європи, зокрема Іспанія та Португалія, намагаються відкрити свій ринок праці для українців, сперечаючись із Брюсселем, чеські урядовці остаточно загнали наших заробітчан у дороге та запутане бюрократичне коло. Новий закон про працевлаштування ще більш ускладнив й без того складну процедуру пошуку й виконання роботи іноземцями в ЧР.

Спробуємо детальніше описати паперову тяганину, яка чекатиме на заробітчанина в Чехії. Слід зазначити, що ані в Празі робота на голову сама не падає. Тому візьмемо ідеальний приклад, коли потенційний заробітчанин вже знайшов — через друзів, сусідів чи Інтернет — надійного працедавця в Чехії, і збирається їхати до нього працювати без сторонньої допомоги. Тобто, працедавець вже підготував для українця місце, що означає: повідомив про вакансію місцевий центр зайнятості — уряд праці, почекав місяць-два, «відфутболоючи» чеських безробітних, а потім, заплативши 2000 чеських крон, подав заяву про дозвіл набирати іноземних працівників. Якщо заява була задоволена, роботодавець може брати стільки іноземців на роботу, скільки вакансій він заявив. Тут слід нагадати, що до 1 жовтня адміністративний внесок вносився лише у разі видачі дозволу, нині треба платити за кожну заяву.

У цей час заробітчанинові необхідно насамперед подати про закордонний паспорт, який коштує від 150 до 280 гривень. Практично на кожному документі, який стосується дозволу на роботу, слід буде зазначати дані закордонного паспорта. Для виїзду також необхідно два головних документи — дозвіл на роботу і на перебування

з метою працевлаштування, тобто робоча віза. Специфіка є в тому, що дозвіл на роботу заробітчанин може отримати лише в Чехії, а першу візу на підставі цього дозволу — лише в консульствах ЧР в Києві чи Львові. Раніше можна було обійтися і без дозволу на роботу, якщо заробітчанинові якимось чином вдалось стати членом чеського товариства з обмеженою відповідальністю, але з 1 жовтня і у цьому разі необхідний дозвіл на роботу.

Як правило, чеський роботодавець від себе уповноважує особливого працівника, який обігає пороги всіх кабінетів. На ім'я цієї людини заробітчанинові необхідно написати доручення, на підставі якого вона діятиме, і нотаріально його завірять. Зазвичай це обходиться у 30-40 гривень. Слід знати точні дані цієї людини — ПІБ, дату народження, номер паспорта тощо. Також слід зробити якісну копію диплому про професійного атестату, також її завірять (знову 30-40 гривень), копію першої сторінки закордонного паспорта, і якомога пізніше — довідку від лікаря про стан здоров'я. Чому пізніше — бо під час її подання вона не може бути старшою за місяць. На Інтернет-сторінках чеського міністерства праці можна стягнути бланк заяви іноземця про дозвіл на роботу. Вона нескладна,

пропонується і в українському перекладі, але її слід заповнити чеською мовою. Теоретично вистачить лише поставити підпис — працедавець або його представник може заповнити її й сам, якщо знатиме дані майбутнього працівника. Також варто зробити завірену копію свідоцтва про народження, бажано з перекладом на чеську мову, що може коштувати 50-100 гривень.

Отож всі ці документи, разом з фотокопією закордонного паспорта, необхідно передати — поштою, автобусом чи кур'єром — представникові українського заробітчанина в Чехії. Йому необхідно буде подати про переклад на чеську мову всіх документів, які представлені українською мовою, і нотаріально завірять переклад. Разом коштувати це може від 300 до 500 крон. Також слід буде заповнити бланк заповнення роботодавця, що працевлаштує саме цього українця. Ще 500 чеських крон йому треба буде внести за подання заяви на працевлаштування, і заробітчанинові слід домовитись із працедавцем про форму цієї оплати. Якщо чеський центр зайнятості не знайде ніякої заковики і через деякий час задовольнить цю заяву, то роботодавець може надіслати дозвіл на роботу працівникові в Україну. Зауважимо, що цей дозвіл дійсний лише один рік.

В Чехії заробітчанинові потрібно буде ще й десь жити, тому, знову ж таки, уповноважену людину слід гарно попросити, щоб разом із дозволом на роботу надіслала і підтвердження про готовність надати місце для проживання протягом року. Для цього необхідне чеське завірення власноручне засвідчення, а також документ про наявність у нього житла. Вважається, що цей документ безкоштовний, але все залежить від конкретної домовленості...

Вдома в Україні заробітчанинові не слід сидити і чекати, доки прийде дозвіл на роботу. Для відкриття візи насамперед потрібно замовити в місцевому паспортному відділенні мішечок довідку про несудимість в Україні. Її виготовлення триває від двох тижнів до місяця, а вартість — від 20 до 50 гривень. Також з Інтернет-сторінок чеського міністерства юстиції можна витягнути бланк заяви про надання виписки з реєстру покарань ЧР. Заповнити його можна просто в Інтернеті. Можна відвідати будь-яке з двох консульств Чехії в Україні, ска-

Щоб почати працювати іноземцями в Чехії, потрібно пройти марудним бюрократичним коридором

жімо, щоб заздалегідь замовити випис з реєстру покарань (це можна зробити й пізніше, під час подачі візи за 6 доларів США, але якщо представник заробітчанина не надто лийвий, то може цей випис досить швидко оформити в Чехії за 50 крон і надіслати разом з дозволом на роботу), взяти бланки для заяви-анкети на видачу візи, поінформуватися, зорієнтуватися в черзі тощо. Випис з чеського реєстру покарань можна зробити й пізніше, під час подачі візи за 6 доларів США, але якщо представник заробітчанина не надто лийвий, то може цей випис досить швидко оформити в Чехії за 50 крон і надіслати разом з дозволом на роботу. Однак у цьому випадку у нього можуть попросити показати копію свідоцтва про народження (рідний лист) із завіреним перекладом на чеську мову.

Отож, заробітчанин отримав з Чехії документи — дозвіл на роботу, підтвердження про наявність місця проживання, можливо, й виписку з реєстру покарань, а українська міліція видала йому довідку про відсутність судимості. Залишилось у одній з більш-менш престижних страхових компаній придбати страховий поліс на період від планованого виїзду за кордон до початку роботи, коштувати це може від 35 до 100 гривень. Якщо є копія передньої сторінки закордонного паспорта, фотографія, заповнена заява — можна ставати у чергу за візою.

Консульство мусить погодити видачу будь-якої візи тривалістю понад 90 днів з чеською еміграційною службою, так званою поліцією для іноземців. Тривати це може й місяць, і більше. Якщо рішення про видачу довгострокової візи буде позитивним, то після оплати 58 доларів США і

отримання візи, можна їхати до Чехії. Тут необхідно буде стати на облік у відділенні поліції для іноземців, бажано стати й на тимчасовий облік у консульстві України в ЧР. На щастя, за це платити не потрібно.

Отже, підррахуємо час і гроші. Лише виходячи з необхідних вищевказаних, цілком офіційних адміністративних внесків українця за роботу візу до Чехії терміном на рік може заплатити в перерахунку 200-300 доларів США. Слід до цього додати необхідні витрати на зв'язок (Інтернет, міжнародні телефонування й поштові пересилання), неофіційні чи напівофіційні оплати (скажімо, за довідку від лікаря, підтвердження про наявність житла, оплату праці представника в ЧР тощо). Тому й не дивно, що різні посередники — офіційні й не дуже — пропонують українцям оформляти документи на роботу в Чехії за 500 і більше доларів США. Єдине, що тишнить, що якщо перевести на чеські крони, то виходить не така вже й велика сума — 13 тисяч, одна невелика місячна зарплата в провінції.

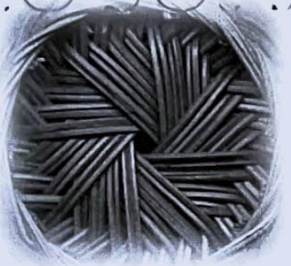
Політичні та економічні зміни в Україні ще не скоро змінять потяг людей до заробітчанства чи до просто розвитку особистості за кордоном. Люди будуть їхати, які б перешкоди їм не ставили бюрократи обох країн, що б про них не писали у бульварних газетах. Нині українці мають шанс наблизити свою країну до Європи. З практичної точки зору це з часом може означати зменшення тиску з боку урядових структур, скажімо, полегшення візової процедури, правила в'їзду чи працевлаштування. Саме тому переважна більшість українців, які живуть і працюють у країнах Євросоюзу, особливо зацікавлена у західній орієнтації Києва.

Що потрібно для отримання дозволу на роботу:

- Копія дозволу Бюро працевлаштування приймати іноземців на роботу
- Підтвердження працедавця про готовність працевлаштувати дану особу
- Відповідно заповнена заява
- Копія передньої сторінки закордонного паспорта
- Копія професійного свідоцтва із завіреним перекладом
- Довідка від лікаря, не старша за місяць
- Мінімально два тижні очікування

Що потрібно для отримання робочої візи:

- Позитивне рішення чеського Бюро працевлаштування
- Підтвердження про наявність житла
- Відповідно заповнена заява
- Виписка з чеського реєстру покарань
- Виписка з українського реєстру покарань із завіреним перекладом
- Копія передньої сторінки закордонного паспорта
- Фото
- Міжнародний страховий поліс, дійсний від дати приїзду до ЧР до дати початку роботи

Київський „Книжковий світ” вкотре засвідчив про біду української культури

Підготували Ріта КІНДЛЕРОВА, Олександра ЛІВІНСЬКИЙ

Серед бурхливих політичних подій у Києві якось майже непомітно пройшов шостий виставка-ярмарок „Книжковий світ-2004”. Тим не менше, подія ця викликала велике зацікавлення. Участь у ній взяло 179 видавництв, які представили 234 країнські українські книги.

Видавництво „Фоліо” було на ярмарку монополістом з питань художньо-літературних презентацій. Жадан, Карпа, Полакчук, Сняданко, Курків — це його видання. Також було видавництво „Факт” із поетичною серією „Зона Овідія”, був виготовлено-божевільний Богдан Жодак, були групові зустрічі з фантастами. Могутньою подією були семінар „Критика. PR. Рекламна” від головно-

го редактора „Книжчик Ревю” Костянтина Родика, а от зустріч „Перспективи розвитку книгообміну України з Росією” українська сторона абсолютно проігнорувала. Були і автори, які під час автограф-сесій розпродали всі привезені видавництвом книги свого авторства. Наприклад, Андрій Кокотюха.

„Хто вибирає культуру?”

Цікавою була прес-конференція з іменитими українськими інтелектуалами. Учасниками стали письменники Оксана Забужко, тележурналіст Юрій Макаров, режисер Сергій Проскурня, видавець Леонід Финкельштейн, художник Євген Карась та кінорежисер Михайло Іллєнко. Почесними гос-

тями стали депутати Верховної Ради України Михайло Томенко та Олександр Зінченко, модерував Юрій Макаров. Зокрема, Оксана Забужко відзначила, що у 1996 році українське керівництво ніяк не зреагувало на Закон про зняття оподаткування з книжкової продукції у Росії. І, звичайно, російська книжка експансіювала на український ринок. На сьогодні 90% українського книжкового ринку — російська книжка, а лише 5 — 7% — український книговиробник. „Я постійно отримую листи з провінції, які просто галасують про те, що у регіонах немає можливості придбати українські книжки”, — зазначила письменниця.

Юрій Макаров гаряче додає, що культура в Україні фінансується за залишковим принципом. І навів приклад відомого російського продюсера Сірюнова (кінофільми „Брат”, „Брат-2”, „Війна”): „Одного разу його викликав до себе Володимир Путін і запитав: „Скільки грошей потрібно для того, щоб в Росії з’явилися ще 10 таких кінофільмів, ідеологічно корисних, ідейних, але разом з тим творчо змістовних?” Сірюнов назвав суму близько 7 млрд. Володимир Володимирович не заперечував. Питання напрошується саме собою: якщо ми також приймемо патерналістську модель, неже ми зможемо змагатися з російською культурою?”

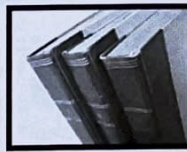
Олександр Афонін озвучує цитати державних чиновників, наголошує, що вони самі чиновники, а не службовці, які не служать на благо держави, а вважають, що все,

що вони роблять є правильним, а те, чого не роблять, державі й не потрібно: „От каже перший віце-прем’єр-міністр фінансів: „Якщо дати цим поліграфістам пільги, то вони з кимсь поділяться? Їм не можна давати пільги, я знаю їхню психологію!” І навів сито статистичні дані: „В жодному документі за 9 ро-

жок. Цікаво, що поета з Білорусі Андрія Хотановича вирішили видавати білоруською мовою, планували видання російською поета, телеведучого та актора Дмитра Быкова, є й український поет Манфред Хобот, якого переклав Сергій Жадан. „Добре було б, якщо би в ці 50 книжок було заведено по 1 поету з кож-

„Майбутні бібліотек” чи „Ідеологія обкладинки”. Практично всі стенди були досить банальні, убогі, вульгарні і не цікаві. Єдиний стенд, гідний бути відзначенням — журналу „Реальність Фантастики”, що на 2/3 складався з божевільної картинної галереї.

І на цій виставці десь відчувався дух совко-

ків, що стосуються соціальної і культурної політики, не було вжито слово „книга”.

„Мала зона Овідія”

Тарас Федюк надав коротку характеристику кожній з книг серії, куди вже увійшли дві книжки у м’якій обкладинці. У деяких поетів не було 120-ти текстів для того, щоб заповнити їх підтверду обкладинку. А 75 текстів дуже не зручно з технічної точки зору (під тверду обкладинку поміщають 120-170 сторінок). До таких „м’яких книжок” увійшли вже Анатолій Дієвський та Остап Сивинський. „Малу зону Овідія” видає Олег Пантук. Наприкінці сіння — початку літомого можна побачити у „Зоні...” багатьох лівів: Віктора Неборака, Мар’яну Княжовську, Галину Круку. У літому — травні очікується ще 13 поетичних кни-

ної країни Європи. Тоді ми зможемо сказати, що в цій зоні ми не самі”, — гадає Федюк.

Критика на адресу виставки

Здебільшого, втім, відвідувачі виставки критикували її перебіг. Місце для її проведення вибрали вкрай не придатне. Стенди з книгами, що потоплюють у просоному потом спортзалі Інституту Фізкультури — це не просто не естетично, але і не шанобливо щодо всіх учасників події. Не надто пасує до книжкової імпрези і запахи, яким зустрічає відвідувачів буфет перед входом до залу №2 — запах пірижків із лівером і розчинної кави вокзалівських сортів. Не було зустрічей, корисних практично для молодих письменників, наприклад, на тему „Як молододу писменнику просувати свої добутки в журнали?”,

якої ж ярмарок залишається камерним дійством, що не заважає йому бути важливим бізнесом на поприщі ледь живого книжкового процесу України. Серед обмежених скитлів і розгодованих ледарів усе ще є люди, що у міру своїх можливостей роблять справу, роблять ярмарок і намагаються показати, що ми не мертвяки. І це викликає повагу. Ж

Pomsta Oleksy Dovbuše ukrajinské mýty, pohádky a pověsti

едитор Ріта Кіндлерова
переклад Ріта Кіндлерова та інші
ілюстрації Шарка Зеткова
Вид-во „Argo”, Прага 2004, 224 сторінок

Це — перший чеський переклад українських казок, мифів та легенд з України. Перекладачами стали молоді українці з Брно, Оломоуца і Праги. Для більшості з них це була перша перекладацька робота. Багато текстів з собою приносили важливі перекладацькі проблеми, як, наприклад, гуцульські діалектизми, архаїзми та різні імена чи такі побутові слова, яких в чеській мові не знайдемо.

До збірки автори не обирали творчість багатьох меншин, які живуть на Україні (татар, греків, чехів, поляків та ін.), хоча їхня народна творчість також дуже багата. Можливо, вище окрема збірка їхнього фольклору в майбутньому. Декілька казок з цієї збірки вже

читачі знають з книжок російського фольклору. В минулому й дитячі казки проходили політичним шляхом, і багато українських казок друкувалися як російська творчість.

В книзі містяться дитячі казки з тематикою тварин або царів, фантастичні казки, легенди про народних героїв як Олександра Довбуша, Бух Колитовича, Микола Лучинський, побутові повісті та історичні легенди. Наприкінці книги знайдемо короткий словничок типових українських слів, бібліографію та інформації про кожну казку — місце й рік запису та перше видання.

Сергій Жадан Депеш Мод

Вид-во „Фоліо”, серія „Графіт”, Харків 2004, 229 сторінок

Новий Роман Сергія Жадана „Депеш Мод” — чтиво не для нервових і не для „правильних”. Це жорстка історія входження в серйозне життя. Для твору відбувається у червні 1993 року. Троє друзів мусять терміново знайти четвертого, який зник у невідомому напрямі, і повідомити його про самогубство вітчима. Вася Карбюратор повинен встигнути на похорон. Що це — пронизливий ліричний текст? Стяб? Практичний довідник для нонконформіста і лівого терориста? Релігійний роман? Роман-

Богуміла Бердиховська та Оля Гнатюк Бунт покоління Розмови з українськими інтелектуалами

Вид-во „Дух і літера”, Київ 2004, 332 сторінок

Неспинний час неважливо відділяє нас від подій, які значною мірою визначили сучасне. Десятиліття, про яке йдеться, стало певним зразком моральності в стосунках людей із владою та між собою, набуло самодостатніх означень „шістдесятництва”, „шістдесятників”. Від нас йдуть живі символи цієї доби. Почути голоси безпосередніх творців цієї епохи допомагає зробити книга польських журналісток Богуміли Бердиховської та Олі Гнатюк „Бунт покоління. Розмови з українськими інтелектуалами”, виданої за підтримки МФ „Відродження”. Надвичайно

протистояння людини та системи, але й шляхи приходу кожної окремої особистості до цієї зовні безперспективної, а для сучасників — безглуздої, боротьби.

Вже в незалежній Україні деякі шістдесятники пішли в політику. При цьому поети перестали ними бути, але й справжніми політиками теж не стали. Тоді наважиться на протест, піднести голос на захист України змогли одиниці. Це у воєнні роки, коли люди гинули зі зброєю в руках за національну ідею, для людей, які хотіли лишитися з іншою ідеєю, місця не було” (Євген Сверстюк). У шістдесятці вибір був. Тому важливо доторкнулися не лише до того часу, але й почути імена тих, хто дійсно був серед людей, які наважилися кинути виклик системі. Адже традиційно в нас із кожним роком додається ветерани війни, ліквідаторів, бійців УПА, шістдесятників. До книги вміщено майже двісті біографій тих, про кого бодай побіжно згадується в інтерв’ю. Це прізвища не лише

дисидентів: знайшлося місце й Шевченкові, і Бандері, і Ватченку з Маланчуком. Бо справжні бійці в Україні рахують на пальцях. Також знайде нарікання на владу. Хоча ключ до перемог у руках борців, демократія тим і вирізняється, що в ній важливе й число, тобто кількість тих, хто демонструє громадянську позицію не лише потім, пошепки на кухні. (Костянтин Дикань)

Світлана Пиркало Не думай про червоне роман не для молодшого шкільного віку

Вид-во „Факт”, серія „Exceptis excipendis”, Київ 2004, 360 сторінок

Світлана Пиркало — автор молодіжного роману „Зелена Маргарита” та укладач „Першого словника українського молодіжного сленгу”.

Також співавтор книги „Без табу про без табу”, написаної разом з Миколою Вереснем та Тетяною Ворожко. Світлана Пиркало — людина вербальна. Саме так про неї каже Олексій Сай, який намалював її портрет на обкладинці. Що це означає — точно

не відомо нікому. Світлана живе в Лондоні, де працює на Бі-Бі-Сі. До цього писала сценарії для програм „Без табу” на каналі „1+1” і працювала в журналі „Ева”.

Як смішно, сумно і правдиво пише ця людина — так сказати про стиль Світлани Пиркало майбутні літературознавці. „Не думай про червоне” — це роман про любов, як твердить його автор. Але його автором є Світлана Пиркало, отже, це дуже відмінний роман про дуже особливу любов.

У пошуках людини, яку знала сім років тому, Павліна Стопудів вирушає до Лондона, де немає сала і квашених помідорів. Там вона знає кімнату у дда на ім’я Старий Хрич і зустрічає свою однокласницю Оксану, чия історія стислася серце; папараці Джеймса, який мріє сфотопрофувати Джорджа Клуни з бубликом; Олі, який знає шхидж на тенісних турнірах; бармена Дональда, який пам’ятає людей не за іменами, а за їхніми улюбленими напоями. Павліна знаходить також те, що так довго шукала, але на перешкоді їй стоїть людина, якої не існує... Всі читачі цього роману сміються крізь слізи...

Підготувала Ріта КІНДЛЕРОВА

Український Рембо

Так інколи називають одного з найвиразніших представників молодих українських поетів Сергія Жадана. Лідер поетичної генерації 90 років двадцятого століття народився у 1974 році на Донбасі. Від

1991 року живе у Харкові. І у цьому східноукраїнському місті друкує перші вірші, видає самвидавні збірки. Скласти повну біографію його книг сьогодні майже неможливо. Перша авторська збірка — «Рожевий дегенерат» з 1993 року, у 1995 році у видавничстві «Смолоскип» виходить збірка «Цітатник», а восени того ж року — «Генерал Юда». Потім йдуть наступні книжки: «Пенсі» (1998), «Два міста» (2000), «Балади про війну і відбудову» (2001) та «Кращі поезії, психоделічні історії боротьби та інші інтимні колажі». Вибрані поезії 1992-2002 (2002). Минулого року видавництво «Критика» видало його прозаїчну книгу «Біг Мак», цього року вийшов автобіографічний роман «Депеш Мод».

Сергій Жадан — своєрідний лірик міста, у його поезії не знайдемо сентиментальних віршів про любов. Його вірші народжувалися на розбитих вулицях великого міста, на брудних вокзальних перонах, вони насичені димом з вихлопних газів напіврозвалених автомобілів та запахом розпаленого сонцем асфальту міської периферії. Час і простір Сергія Жадана — це сучасна Україна, післявоєнна Європа, Америка 60-х років чи Харків другої світової війни... Його поезія витворила «міф Харкова». Поетичний світ Сергія Жадана базується на постмодерному виразі, поет об'єднує українську поетичну традицію зі стилем панк- та рок-субкультури.

Я пригадую, як одного мрячного осіннього дня 1999 року у київському «Молодіжному театрі» віддавав авторський вечір, на якому виступав і Сергій Жадан. Бурхливий та швидкий потік оригінальної та іскрової поезії линув з театрального подіуму, автор у ролі перформера підтверджував тут головні риси своєї творчості: свого слухача і читача завжди шокує, але ніколи не залишить його байдужим.

Рене Кочік

... найгірше те, що ви зробили з кіно і телебаченням. Хоч би як ви не маскувались і грузили населення, все одно потім говоримуть — ось вони, ці продюсери й телемагнати, які перетворили нашу, не таку вже й погану цивілізацію на купу ідеологічного гівна та маскультової бутфорії. Ви можете скільки завгодно запускати свою контрпропаганду, яка, ясна річ, вигадана теж вами, говорити в так званій прогресивній пресі та на незалежних ефемках про тотальний тіл-контроль, про зомбування, вироблення інформаційних рефлексів і тому подібну поібень, очевидно, що і надалі більшість дезорієнтованого суспільства буде вестися на ваші лапові розкладки і, згідно з ними, ділитися на хороших і поганих, правильних і неправильних, словом, брати участь у вигаданих вами змаганнях на виживання. Але річ у тому, — і ви самі це добре знаєте, — що можна просто відмовитися від участі, відмовитися і все — виникнути свій ящик, послати на хуй листоношу і не відповідати на повістки, щоправда мало хто з такої можливості користується, це вже, безперечно, ваша заслуга, результати вашої посівної, он ви скільки всього придумали, вся ця ваша бойова термінологія, вигадані вами терміни і поняття: «конформізм», «нонконформізм», «альтернатива», «субкультура» — ви розливаєте це гівно зі своїх брандсбойтів, і що найприкріше — купа народу ведеться, героїчні підлітки намагаються створити опір, ведуть боротьбу, організовують підпілля, навіть не помічаючи, що джунглі, з яких вони намагаються вирватися, зроблені з якісної бутфорної гуми, обробленої протипожежним розчином. Гаразд, я справді можу багато чого закинути цієї цивілізації, і то без жодного зла, просто так — задля обміну інформацією, сказати б, але справа не в мені, я далекий від того, чим ви займаєтесь, я навіть програму телепередач ніколи не читав, пишати тут, можливо, і не має чим, але все ж. Просто мені не подобається той пафос, із яким ви все це робите, до чого вся ця помпезність, коли ви починаєте говорити, наприклад, про втрачені покоління чи революції в мистецтві. Які втрачені покоління? Мені не вистачає у ваших діях цинізму, всі ці соплі, які розмазують по щоках борці з режимом і несправедливістю, так,

ніби хтось із них справді мав намір щось змінити, ви недопрацюєте, відверто недопрацюєте, збудовані вами в кінопафосі барики, ісцєнізована вами боротьба респектабельністю і бунтарством, сплановані та проплачені вами на багато років вперед покоління, релігійні та міжнєтнічні конфлікти, всі ці робочі моменти великої мильної саги, котрі ви безуспішно намагаєтесь надати рис епопеї і трагедії — вони насправді не затягують і не тримають біля екранів. Ви халтурите, і я сподіваюся, саме це колись і заведе вас, врешті-решт, у глухий кут. Тому що, ну подумайте самі, — скільки може існувати бойз-бендів на душу населення, скільки різновидів пральних порошоків потрібні людству, скільки кримінальної інформації людина спроможна сприйняти за добу? Все ж обмежено, обмежено, насамперед фізіологічними можливостями сучасної людини, а вони: — і ви це, знову ж таки, знаєте краще за мене — доволі скромні: здоров'я сучасної людини, підірване фаст-фудом і безпечним сексом — вигаданим вами, аби відволікати пролетаріат від класової боротьби, — такого здоров'я надовго не стане. І найгірше те, що для вас це закінчиться хіба лише фінансовим банкрутством і терміновим розпродажем акцій ваших великих тіньових американських гірок, на які ви перетворили нашу, загалом доволі симпатичну цивілізацію. Хто по-справжньому буде оплакувати повну й цілковиту загинулу усіх телепродюсерів, разом узятих? По-справжньому — ніхто. За вами не має сильних здорових почуттів, нормальної вітальності, вся створена вами сітка телепрограм елементарно втрачає свою актуальність і необхідність, якщо її щотижня не оновлювати. Як на мене, куди привабливіше просто не спілкуватися із вашими персонажами, незалежно від того, за що вони борються — за стабільність на біржах чи перемогу ойкумени ви їх створюєте за якимось скаутським принципом, всіх цих чуваків — припущених від біржових перепадів рано постарілих економістів з одного боку і удавано розбитих побутовим пресом і соціальною неадекватністю пантових нонконформістів — з другого, вони всі грають у свою воєнно-польову гру намагаючись будь-що захопити зелений прапор супротивника, але

знайшовши його, максимум, що вони можуть — це перегрупуватися, провести необхідні заміни особового складу і наново ганяти в лісах, виправдовуючи своє суворе скаутське призначення. Спілкування з вашою цільовою аудиторією просто грузить, ці діти, вони просто запресовані ідеологією і пропагандою — наприклад, коли вони курять драп, вони ж не просто

Так чи так, мені завжди простіше було не пояснювати, ніж користуватися вигаданою вами ж термінологією, тому що я не люблю, коли в побутовому, скажімо, алкоголізмі чи побутовій, скажімо, невлаштованості вбачають жест і знак, це неправильно, як на мене, а якщо і правильно, то все одно по-дебільному. Моя б воля, я побудував би яку-небудь ідеальну Китайську

Сергій ЖАДАН

Біг Мак

курять драп, вони займають певну соціальну позицію, твою мат, і з ними треба рахуватися, коли вони слухають якусь музику, вони обов'язково закладають у це якусь ідеологічну концепцію, вони мені говорять, ти ж ось, чувак — за всім, що ти говориш теж стоїть певна позиція, за чим же щось стоїть, і я особисто не маю аргументів, а головне — бажання, аби переконати їх у чомусь зворотньому.

народну республіку, так, щоби Китай, але без підараса Мао, щоби там не було ніяких бойз-бендів, селф-мейд-менів, мідл-класу, інтелектуалів й андеграуду, натомість — прості емоції, просте спілкування, секс без презервативів, економіка без глобалізму, парламент без зелених, церква без московського патріархату, а головне — ніякого кабельного телебачення...

— І ще ти весь час говориш про порнографію.
— Ну, я люблю порнографію.
— Як можна любити порнографію?
— Любити можна все. Ти, наприклад, любиш Еліса. Це теж порнографія.
— Ні, Еліс це не порнографія.
— Порнографія-порнографія. Еліс, Джордж дабл ю Буш, Мікі Маус — все це порнографія.
— Мікі Маус?
— Так, Мікі Маус. Голіма порнографія.
— Ні. Тільки не Мікі Маус. Джордж дабл ю Буш — так, я згодна, але не Мікі Маус.
— Не сперечайся.
— І ти що — дивнишся ці фільми?
— Які фільми?
— Ну, порнографічні фільми.
— Що ти маєш на увазі?
— Ну, справжні порнографія, фільми — розумієш?
— А. Ні, не дивлюсь. Де б я їх дивився? Я не маю телевізора. У мене був вибір — купити або телевізор, або зимовий плащ.
— І що?
— Нічого. Я подумав — нащо мені телевізор.
— Ну. Правильно, мабуть.
— Я теж так думаю.
— А плащ?
— Плащ! Ну, я знову ж таки подумав — нащо мені плащ.
— Справді — нащо тобі плащ влітку.
— Ось бачиш.
— Значить фільми ти не дивився?
— Не дивлюся.
— Дивлюсь. Ну мені час на посадку. Напишеш потім як-небудь про свою любов до порнографії.
— Обов'язково. Щасливо долетіти.
— Купи собі телевізор.
— Добре. В іншому житті...

x

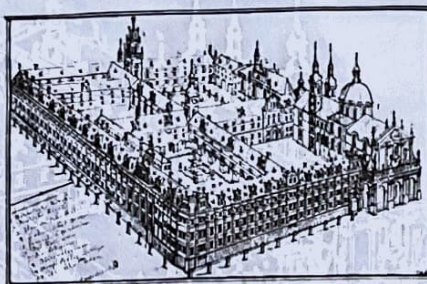
Слов'янська бібліотека при Національній бібліотеці Чеської Республіки

Слов'янська бібліотека – це:

- доступна громадськості, наукова спеціалізована бібліотека, від 1958 року як самостійний відділ входить до структури Державної, сьогодні Національної бібліотеки ЧР; найбільша центральноєвропейська та одна з найвизначніших європейських та світових бібліотек в області слов'янської та проблематики слов'янських країн, яка цього року відзначає 80 років від свого виникнення.

Слов'янська бібліотека пропонує:

- книжковий фонд (понад 750 000 назв), поряд з літературою, що видається слов'янськими мовами, тематично підібраний на слов'янську літературу, наукові підручники історії, філософії, лінгвістики, літературознавства, фольклористики, етнології, політології, соціології та мистецтва;
 - біля 7200 нових книг на рік та 360 назв часописів;
 - українське відділення нараховує понад 30 тисяч назв книг з проблематики України, велике зібрання старої періодичної преси та 25 назв окремих періодичних видань, що походять з України;
 - 30 навчальних місць у присмічному середовищі відремонтованого читального залу, у якому є так само можливість працювати в Інтернеті;
 - у читальному залі – 3000 томів енциклопедичної та словникової літератури та вільний вибір 20 тисяч томів основної наукової літератури (чеської та іншомовної) та нових надходжень;
 - можливість абонементу (позичання додому) книг, виданих після 1945 року;
 - автоматизована позичальна система через Інтернет; комплексний каталог, доступний на Інтернеті
- Слов'янська бібліотека влаштовує:
- професійні конференції, семінари, колоквиуми, презентації, дискусії та виставки, тематично близькі спеціалізації бібліотеки;
 - водночас пропонує свої можливості для реалізації проектів та ідей з радів громадськості.

Контакт:

Клементинум 190, Прага 1, 110 00, (3 поверх).
http://www.nkp.cz/pages/page.php?menu=8
sluzba.sk@nkp.cz; телефон: 221 663 356

період роботи:

Пн-Пт: від 9 до 19 год; Сб: від 9 до 14 год.

Липень: зачинено.

Серпень: Пн, Ср, Пт: від 9 до 14 год.

Вт, Чт: від 9 до 19 год.

ПЕРЕДПЛАТА ЧАСОПISУ ПОРОГИ

Шановні читачі, якщо Ви бажаєте виписати наш часопис на цілий рік чи тільки його поодинокі номери, надсилайте вищенаведений виповнений формуляр за адресою:

UIČR - redakce časopisu Porohy,
Mánesova 10,
120 00 Praha 2

Ми за Вашим бажанням надішлемо квитанцію чи фактуру і регулярно надсилатимемо наш часопис. Всі зміни, пропозиції та претензії просимо надсилати за вище-наведеною адресою чи E-mail:

uicr-porohy@quick.cz

і також телефонувати чи факсувати за номером: 222 254 476.

Хочу виписати часопис Пороги:

ім'я та прізвище,
назва товариства:

рік народження:

Адреса:

тел.:

Спосіб передплати:

Річний:

Від слідуючого номеру:

Від номеру:

Порядок оплати:

поштою:

фактурою:

ІС:

ДІС:

Підпис:

Український бал, забава

Маланка 2005

Субота, 12 лютого 2005,
у залі Автоклуб ЧР

Autoklub ČR, Opletalova 29, Praha 1

Квитки замовляйте, будь ласка, за телефонами:

222 254 476, 777 212 240, 605 585 363 або в клубі УІЧР: Mánesova 10, Praha 2

Обмежена кількість місць!

Вступ: 400,- Kč

Музика, танці, співи до ранку...

ТЕЛЕФОНУЙТЕ ДОДОМУ ЗА ВИГІДНІ ЦІНИ З КАРТОЮ X ПЛЮС

Передплатена телефонна Карта X для телефонування з ЧР до окремих країн:

	Словенська*	3,30 ч. крок./хв.		Сербія і Чорна Гора	5,00 ч. крок./хв.
	Україна	5,00 ч. крок./хв.		Болгарія	5,00 ч. крок./хв.
	Росія*	5,00 ч. крок./хв.		Китай	5,00 ч. крок./хв.
	Казахстан	5,00 ч. крок./хв.		В'єтнам	15,00 ч. крок./хв.

* лише до певної межі/вказані ціни з ПДВ

Місця продажу: фірмові магазини ТЕЛЕПОНТ та ТЕЛЕПОНТ ПАРТНЕР, кіоски друку, бензоколонки, пошти.

Докладні інформації: телефонний центр послуг 800 190 198 | www.telecom.cz

Передплатена телефонна карта

Karta Xplus

ČESKÝ
TELECOM